

ФЕСТИВАЛІ

ПОНТІЙСЬКА
АРЕНА

стор. 12

ФОТОКРАЇНА

ЙДЕМО
В ЄВРОПУ

стор. 13

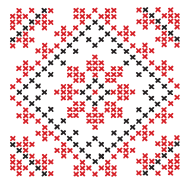
УКРАЇНА
І СВІТ

НАЦІОНАЛЬНА
СПАДЩИНА

стор. 8-9

cultua.media

КУЛЬТУРА І ЖИТТЯ

№30 | 28 липня 2017

загальнодержавна українська газета

ISSN 2519-4429

ОДЕСА. КІНОФЕСТ

стор. 7

ДМИТРО ЧОБИТ

ЗОЗУЛЯ В РЕДАКЦІЇ

СТОП. 3-4

У Національному музеї народної архітектури і побуту України (Пирогів) відбулась презентація спільного проекту Міністерства культури та компанії «Google Україна» – «Автентична Україна» з 3D-турами по музеях України просто неба.

У заході взяли участь: заступник міністра культури України Тамара Мазур, директор «Google Україна» Дмитро Шоломко, директор із взаємодії з органами державної влади «Google Україна» Олег Якимчук, директор із взаємодії з органами державної влади CFC Consulting Олексій Сивак, роз-

широкому загалу. Переконана, що це лише початок великого шляху, який відкриє мальовничу Україну всьому світові.

Дмитро Шоломко під час презентації проекту наголосив, що Україна має чимало культурних надбань, які варто демонструвати якомога ширшій аудиторії.

«Наша країна має дуже багато цікавих речей, які ми можемо відкрити світові і самим собі. Зокрема, ми можемо показати нашу багату історію і культурну спадщину за допомогою сучасних технологій, завдяки чому розширюється наш світогляд і

ПРОЕКТ «АВТЕНТИЧНА УКРАЇНА»

робник сайту «Музеї України просто неба» Ілля Кошковський та PR-директор «Google Україна» Марина Тарасова.

Під час свого виступу Тамара Мазур висловила вдячність людям, причетним до створення проекту: «Я щиро дякую команді "Google Україна" за гарну ініціативу, яка дозволяє нашій культурній спадщині, що розташовується просто неба, стати доступнішою як для кожного українця, так і для всього світу. На жаль, не всі мають можливість подорожувати країною, щоб побачити всі її багатства, але завдяки подібним сучасним мультимедійним проектам ми відкриваємо багатство України

ми культурно збагачуємось», – сказав пан Шоломко.

У рамках презентації майстри народної творчості розказали про основи традиційного мистецтва у майстер-класах, а український гурт V&V project презентував свою культурну програму.

Прес-служба Мінкультури

ПРОГРАМА СПІВПРАЦІ

Міністр культури України Євген Нищук та міністр культури Республіки Білорусь Борис Светлов підписали Програму співпраці у сфері культури між Міністерством культури України та Міністерством культури Республіки Білорусь на 2017–2021 роки.

Підписання відбулось у рамках офіційного візиту до Києва білоруської делегації на чолі з Президентом Республіки Білорусь Олександром Лукашенком.

Програма містить широке коло заходів, спрямованих на активізацію та розвиток культурної співпраці між Україною і Республікою Білорусь. У період дії Програми передбачається здійснення культурно-мистецьких акцій, а також створення умов для налагодження прямих зв'язків між мистецькими колективами, театрами, творчими спілками та фахівцями у сфері культури та мистецтва України і Білорусі.

Євген Нищук зазначив, що створення умов для налагодження культурних зв'язків між країнами є пріоритетним напрямком роботи Міністерства.

«Дуже важливо зміцнювати культурний зв'язок між країнами за допомогою культурно-

мистецьких заходів, адже це забезпечить всебічний розвиток культури обох країн. Нашою метою є створення позитивного міжнародного іміджу України, активізація культурного діалогу, а також популяризація як традиційного, так і сучасного мистецтва наших країн», – сказав міністр.

Євген Нищук також підписав Угоду між Міністерством культури України та Уповноваженим у справах релігій та національностей Республіки Білорусь про співпрацю у сфері міжнародних відносин.

Ця Угода передбачає: створення сприятливих умов для реалізації прав осіб, що належать до української національної меншини у Республіці Білорусь і білоруської національної меншини в Україні; роботу відповідних організацій та співпрацю між державами у контексті підтримки діяльності громадських об'єднань, які відносять себе до національних меншин; обмін інформацією і досвідом роботи у сфері регулювання міжнародних відносин.

Прес-служба Мінкультури

Міністерство культури України, відповідно до законів України «Про культуру», «Про театри і театральну справу», оголошує повторний конкурс на посаду генерального директора – художнього керівника державного підприємства «Харківський національний академічний театр опери та балету імені

М. В. Лисенка» (далі – Підприємство) (61057, м. Харків, вул. Сумська, 25)

1. Строк приймання документів на участь у конкурсі.

Документи на участь у конкурсі приймаються з 18.07 по 16.08.2017 року.

2. Початок формування конкурсної комісії.

Міністерство культури України (далі – Орган управління) розпочинає формування конкурсної комісії з 18.07.2016 року.

3. Умови проведення конкурсу.

Обов'язковою умовою проведення конкурсного добору є його відкритість.

Представники засобів масової інформації та громадськості мають право бути присутніми на засіданнях конкурсної комісії під час проведення співбесіди з кандидатами, під час якої публічно презентуються запропоновані проекти програм розвитку Підприємства на один і п'ять років.

До участі у конкурсі не допускаються особи, які:

- визнані в установленому порядку недієздатними або їх дієздатність обмежена;
- мають судимість за вчинення злочину, якщо така судимість не погашена або не знята в установленому законом порядку, або на яку протягом останнього року на-

кладалося адміністративне стягнення за вчинення корупційного правопорушення;

– є близькими особами або членом сім'ї керівників Органу управління.

Особа, яка бере участь у конкурсі, подає такі документи:

– заява про участь у конкурсі з наданням згоди на обробку персональних даних – відповідно до Закону України «Про захист персональних даних»;

– автобіографія, що містить прізвище, ім'я та по батькові, число, місяць, рік і місце народження, інформацію про громадянство, відомості про освіту, трудову діяльність, посаду (заняття), місце роботи, громадську роботу (у тому числі на виборних посадах), контактний номер телефону та адресу електронної пошти чи іншого засобу зв'язку, відомості про наявність чи відсутність судимості;

– копія документа, що посвідчує особу, копії документів про вищу освіту;

– два рекомендаційні листи довільної форми;

– мотиваційний лист довільної форми.

Зазначені документи з позначкою «Документи на конкурс «ХНАТОБ» надсилаються на поштову та електронну адреси: **вул. І. Франка, 19, м. Київ, 01601; контактний телефон: (044) 234-39-93; відповідальна особа: Пиндиківська Юлія Ігорівна; pyndykivska.u@gmail.com.**

Особа може подати інші документи на свій розсуд, які можуть засвідчити її професійні чи моральні якості.

Відповідальність за достовірність поданої інформації несе кандидат.

Публічні презентації проектів програм розвитку Підприємства на один і п'ять ро-

ків кандидати презентують під час другого засідання конкурсної комісії.

Проект програми розвитку закладу культури на один рік має містити:

– загальні положення;

– аналіз поточного стану діяльності закладу культури з визначенням нагальних проблем, на розв'язання яких спрямована програма;

– мета та першочергові завдання програми;

– детальний план розвитку закладу культури на один рік, в тому числі пропозиції щодо виконання закладом культури результативних показників фінансово-господарської діяльності та їх поліпшення порівняно з попереднім роком;

– фінансове забезпечення програми;

– очікувані результати виконання програми.

Проект програми розвитку закладу культури на п'ять років має містити:

– загальні положення;

– аналіз поточного стану діяльності закладу культури, визначення проблем, на розв'язання яких спрямована програма;

– визначення мети та завдань програми;

– фінансове забезпечення програми, в тому числі пропозиції щодо залучення інвестицій для розвитку закладу культури та щодо очікуваної динаміки поліпшення результативних показників фінансово-господарської діяльності закладу культури тощо;

– обґрунтування шляхів і засобів розв'язання проблеми, з аналізом можливих ризиків, з визначенням обсягів та джерел фінансування; строки та етапи виконання програми;

– перспективи розвитку закладу культури, підвищення його конкурентоспроможності;

– очікувані результати виконання програми.

Також проект програми розвитку закладу культури на п'ять років може містити:

– план реформування закладу культури;

– шляхи інтеграції закладу культури у світовий культурний простір;

– додатки.

4. Строки проведення конкурсу.

Конкурсний добір починається 18.17.2017 року та закінчується не пізніше 18.09.2017 року.

5. Вимоги до кандидатів для участі у конкурсі.

Кваліфікаційні вимоги:

– вища освіта;

– стаж роботи у сфері культури не менше трьох років;

– володіння державною мовою;

– досвід роботи на керівних посадах в органах державної влади, органах місцевого самоврядування, на підприємствах, в установах, організаціях усіх форм власності не менше трьох років;

– здатність за своїми діловими і моральними якостями, освітнім і професійним рівнем виконувати відповідні посадові обов'язки.

Інформація, що стосується умов праці, відомості про матеріально-технічну базу Підприємства, фінансову звітність за попередній бюджетний період Підприємства – на офіційному сайті Мінкультури (рубрика «Вакансії»).

Перший номер журналу «Пам'ятники України» вийшов у грудні 1969 року (з 1988 р. – «Пам'ятки України»). Часопис випускало Українське товариство охорони пам'яток історії та культури, у 1988 році приєднався Український фонд культури.

Дмитро ЧОБИТ

Незмінним головним редактором видання був академік П. Т. Тронько, з 1986 року заступником редактора став А. Н. Сериков. У № 1 за 1992 рік на титульній сторінці з'явився запис, що засновниками, крім товариства і фонду, стали концерн «Крим-Континенталь» і редакція журналу. Посаду головного редактора обійняв А. Сериков. Тут слід зазначити, що склад працівників новий редактор постійно змінював. У свідоцтві про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації журналу «Пам'ятки України: історія та культура», КВ № 683 від 01.06.1994 р. зазначено, що його засновниками стали Міністерство культури, Інститут української археології Академії наук України (тепер Інститут української археології і джерелознавства ім. М. Грушевського НАН України) та Сериков Анатолій Никифорович. Тобто замість усього трудового колективу редакції у засновниках залишився сам редактор. Згадки про Українське товариство охорони пам'яток історії та культури і Український фонд культури нема жодної, так їх тихцем вивели з числа засновників.

Але найдивнішим тут є той факт, що А. Сериков подав на реєстрацію радянський паспорт, виданий ще у 1976 році. І це тоді, коли вже вся Україна перейшла на українські. Чому А. Сериков так зробив? Мабуть тому, що на той час уже став громадянином Німеччини, бо розвівся із першою дружиною та одружився із громадянкою цієї країни Наталією Зубенко.

Перед згаданою реєстрацією 23.04.1994 р. засновники уклали установчу угоду, її підписали міністр культури України І. Дзюба, директор Інституту української археології П. Сохань і фізична особа А. Сериков згідно з радянським паспортом 1976 року. Міністерство та інститут брали на себе зобов'язання щодо повного фінансового та господарського забезпечення редакції журналу, оплати друкарських і додрукарських процесів, усіх поштових і телефонних видатків. Внесок громадянина Німеччини А. Серикова з радянським паспортом виглядав так (цитую текст установчої угоди):

«3. Як один із співзасновників Анатолій Никифорович Сериков зобов'язується:

3.1. Виконувати обов'язки головного редактора журналу;

3.2. Забезпечувати належний науковий та художній рівень

ЗОЗУЛЯ В РЕДАКЦІЇ

ПРО МИНУЛИХ І ТЕПЕРІШНІХ ЗАСНОВНИКІВ ЖУРНАЛУ «ПАМ'ЯТКИ УКРАЇНИ» ТА ЙОГО МАЙБУТНЄ

Перший номер журналу «Пам'ятки України»

журналу, його комп'ютерне складання і макетування;

3.3. На контрактних засадах добирати і формувати штат редакції;

3.4. Передавати тираж кожного числа журналу організаціям та особам, які здійснюють його розповсюдження і продаж».

Із наведеного фрагмента з'ясовується, що Міністерство культури України та Інститут української археології ніби погодилися з тим, що внеском пана Серикова А. Н. буде зобов'язання довічно працювати редактором загальнонаціонального журналу та тверда обіцянка добирати штат редакції на контрактних засадах. На постійній основі мав працювати мабуть лише громадянин Німеччини п. Сериков А. Н. Тобто, п. Сериков А. Н. в установчій угоді виписав для себе права російського барина-поміщика, від якого на 100 відсотків мали бути залежними всі кріпаки – українські працівники редакції. Чим не кріпосне право у незалежній невід-Україні, та ще й де? У журналі Міністерства культури?! Наприкінці тексту угоди у пункті 7 записано: «Авторське право на концепцію журналу підтверджується за А. Сериковим».

Зацитуваний вислів свідчить про правовий нігілізм того, хто таке писав, бо об'єктом авторського права є твори. Це визначальна правова засада вітчизняного і міжнародного права. Жодного твору під назвою «Концепція журналу» громадянин Німеччини п. Сериков у 1994 році не створив і його й досі немає. Тому пункт 7 угоди є не чим іншим як правовим бздуром. Це перше. І друге. Жодною угодою, навіть із прем'єр-міністром авторське право неможливо під-

твердити – воно охороняється лише законом за вже існуючими творами. Таких творів під назвою «Концепція» у п. Серикова не було і немає.

Але найцікавішим є пункт 8, в якому записано, що коли Міністерство культури або Інститут української археології не виконуватимуть у чомусь своїх зобов'язань, то «угода втрачає чинність, право заснування нового видання під старою назвою або її частиною зберігає А. Сериков».

Водночас в угоді жодним чином не прописана відповідальність самого п. Серикова за невиконання ним власних зобов'язань. А він їх, на відміну від міністерства та інституту, не виконав, а саме – всі розділи пункту 3, бо понад 10 років проживав у Німеччині і просто фізично їх не міг виконувати. Тобто, понад 10 років А. Сериков не виконував взяті на себе зобов'язання. До того ж пан Сериков А. так і не створив твір під назвою «Концепція журналу», на що йому підтверджували авторське право міністерство та інститут.

Головний редактор – Віктор Вечерський

Висновок. Установча угода від 23.04.1994 р. втратила юридичну силу ще у 1990-х роках, коли п. Сериков А. Н. відмовився виконувати взяті на себе зобов'язання, добровільно звільнився з посади головного редактора журналу «Пам'ятки України: історія та культура» і виїхав на постійне проживання до нової сім'ї у Німеччину, де й набув німецьке громадянство. Тому говорити про повернення до угоди від 23.04.1994 р. немає жодних правових підстав, а тим більше – керуватися нею.

Після понад десятирічного перебування за кордоном А. Сери-

ков повернувся в Україну і у 2009 році знову посів посаду головного редактора журналу «Пам'ятки України: історія та культура». У № 1 за 2009 рік у вихідних даних часопису з'явився запис про те, що засновником видання виступають Міністерство культури України та громадянин Анатолій Сериков.

Добре розуміючи, що реєстраційні документи 1994 року мають дуже сумнівну силу, А. Сериков спробував виправити ситуацію у вигідному для себе руслі. В березні 2009 р. А. Сериков від імені редакції здійснив спробу включити себе у число засновників журналу «Пам'ятки України: історія та культура» шляхом державної реєстрації таких змін. Однак 1.04.2009 р. Міністерство юстиції України відмовило заяві редакції журналу, оскільки вона суперечила багатьом нормам чинного законодавства.

Прочитуємо лише фрагмент правового висновку Мін'юсту: «Відповідно до змісту заяви співзасновниками видання є Міністерство культури і туризму України та громадянин Федеративної Республіки Німеччина А. Н. Сериков, а в угоді про спільне заснування друкованого засобу масової інформації сторонами є міністр культури і туризму В. В. Вовкун особисто та приватна особа А. Н. Сериков». Ось такий собі особисто-приватний дует.

Для того, аби досягти прихильності міністра, А. Сериков влаштував кілька похвальних панегіриків, присвячених В. Вовкуну у журналах «Пам'ятки України: історія та культура» (№1 за 2009 рік), «Діалоги» та інших виданнях, навіть організував йому відпочинок на Кіпрі, де семикімнатна квартира А. Серикова знаходиться у 100 метрах від моря. До речі, фото кіпрського відпочинку В. Вовкуна із В. Гриценком (того самого діяча з «Фундації») опубліковане у газеті «Культура і життя» за 3–9 жовтня 2014 року.

Незважаючи на титанічні зусилля та особисті приватні стосунки з міністром, це не дало результату і А. Сериков вимушений був прибрати своє прізвище як засновника із вихідних даних журналу «Пам'ятки України: історія та культура».

Впродовж 2010–2014 років у вихідних даних журналу «Пам'ятки України: історія та культура» значилося, що його єдиним засновником є Міністерство культури України. У цей же час в Єдиному державному реєстрі серед засновників журналу значився й Інститут української археології та джерелознавства ім. М. С. Грушевського НАН України, але про нього на сторінках видання не згадували, проте до ньо-

го не може бути жодних претензій – більше того, коло подібних пам'яткознавчих організацій-засновників, на наше глибоке переконання, слід було б значно розширити.

На превеликий жаль, 27 квітня 2017 року директор Інституту української археології та джерелознавства ім. М. С. Грушевського НАН України п. Папакін Г. В. підписав листа до Міністерства юстиції України про вихід із числа засновників журналу «Пам'ятки України: історія та культура». Оскільки копію цього листа вже 28 квітня 2017 року п. Сериков А. Н. особисто передав першому заступнику головного редактора журналу п. Чоботу Д. В., то з цього випливає висновок – за листом про вихід згаданого інституту з числа засновників журналу стоїть сам п. Сериков А. Н.! Тобто, п. Сериков А. Н. робить усе можливе, аби при виході Міністерства культури України з числа засновників журналу «Пам'ятки України: історія та культура» у його засновниках залишився б лише громадянин Німеччини п. Сериков А. Н. згідно з документами 1994 року та створена ним же, так звана «Благодійна організація «Фундація імені Героя України, академіка Петра Тронька». Те, що витворяла в Україні ця сериківська «фундація», вже висвітлено на сторінках газети «Культура і життя» (№№24–27 за 2017 рік).

Створена А. Сериковим «Фундація Героя України, академіка Петра Тронька» з'явилася серед засновників журналу в №9 за 2014 рік. Яким чином вона так опинилася – наразі невідомо. Відомо інше – саме у вересні 2014 року скандал довкола привласнення квартир і майна академіка П. Т. Тронька сягнув свого апогею – у ці дні поліція проводила обшуки в офісі «фундації» та будинку А. Серикова у с. Веприк, про що навіть повідомила газета «Культура і життя» від 3–9 вересня 2014 року.

Саме у цей час А. Сериков обіймав посаду заступника генерального директора Державного підприємства «Національне газетно-журнальне видавництво». Запис про «фундацію» у загальнодержавному журналі, очевидно, був потрібний для надання дутої ваги цій організації та чинення тиску на слідство.

Після того, як «фундація» опинилася серед засновників журналу, А. Сериков почав домагатися посади головного редактора журналу. Із 2010 по 2016 рік шеф-редактором працював доктор історичних наук Ігор Гирич, а головним редактором – Леся Богослов. Їм прямо заявили, потрібно написати заяву про звільнення. Мотивом було пояснення: А. Сериков є співвласником видання, за ним, згідно з угодою 1994 року, закріплена посада головного редактора і він хоче на неї повернутися. Знані науковці і літератори не стали сперечатися і поступилися. До керма журналу знову став А. Сериков. ▶

Головний редактор – Олександр Рибалко

► Йому належить фраза, сказана працівникам державної установи: «Прийшла нова команда і ви маєте піти». Ось таке розуміння моралі, закону і трудового законодавства. Що ж це за така нова сериківська команда?

А. Сериков повністю змінив склад редакції – замість науковців, літераторів і краєзнавців з'явилися нікому не відомий агроном-садовод Валентин Кондратюк на посаді заступника головного редактора, він же керівник «Фундації Героя України, академіка Петра Тронька» і, водночас – співмешканець А. Серикова в квартирі № 96 по вул. Лаврській, 4, належній дочці академіка Ларисі Петрівні Тронько, яка веде з непроханими поселенцями тривалу і виснажливу тяжбу. Про цю «нову команду» ми розповімо окремо.

На сьогоднішній день установа угода між співзасновниками журналу «Пам'ятки України: історія та культура» від 23.04. 1994 р. в юридичному відношенні є вкрай сумнівним документом, який не може мати жодних правових наслідків.

Деяко інша ситуація із свідомством про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації журналу «Пам'ятки України: історія та культура» Се-

ЗОЗУЛЯ В РЕДАКЦІЇ

ПРО МИНУЛИХ І ТЕПЕРІШНІХ ЗАСНОВНИКІВ ЖУРНАЛУ «ПАМ'ЯТКИ УКРАЇНИ» ТА ЙОГО МАЙБУТНЄ

рія КВ № 683 від 01.06. 1994 р., воно теж є дуже сумнівним, але може стати предметом тривалого судового спору.

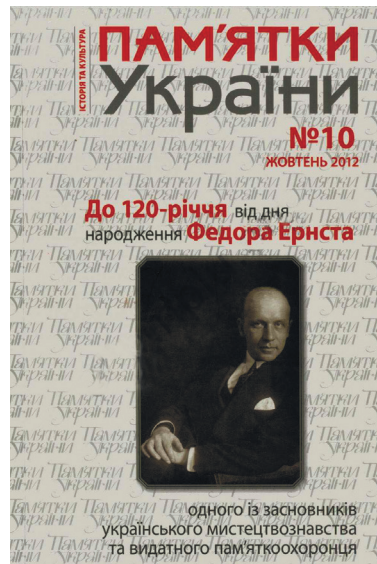
Згідно з цим документом засновниками журналу виступають Міністерство культури України, Інститут української археографії НАН України і громадянин Німеччини А. Сериков із радянським паспортом 1976 року.

Є у цьому свідоцтві ще й інші сумнівні та спірні положення, визнати які незаконними може лише суд. А суд – це досить тривалий у часі процес. Тому пропонується інший, набагато простіший вихід із здавалося б, глухого кута. Цей вихід уже двічі підказав сам п. Сериков А. Н.

У 1994 р. він уміло «відсік» від журналу «Пам'ятки України» його початкових і справжніх засновників – Українське товариство охорони пам'яток історії та культури та Український фонд культури. Для цього було зареєстровано новий журнал із новою назвою «Пам'ятки України: історія та культура». Додаток «історія та культура» вказував на нове видання і унеможлилював будь-які судові суперечки!

У 2016 р. п. Сериков А. створив ще одне подібне видання: «Пам'ятки України. Науковий альманах» та організував на нього передплату через «Укрпошту». Засновниками і видавцями виступають контрольовані п. Сериковим А. Н. «Благодійна організація «Фундація Героя України, академіка П. Т. Тронька» і приватне підприємство «Видавничий дім журналу «Пам'ятки України».

Таким чином, сам п. Сериков А. Н. відмежувався від журналу «Пам'ятки України» та від його засновників – Українського товариства охорони пам'яток історії та культури та Українського фон-

Шеф-редактор – Ігор Гирич

ду культури – він очолив два цілком інші видання.

Наголошу! У 1994 році А. Сериков дуже витончено позбувся засновників часопису «Пам'ятки України» – Українського товариства охорони пам'яток історії та культури й Українського фонду культури. Для цього було змінено не лише назву журналу, а фактично створено нове видання з додатком до старої назви – «Пам'ятки України» – двох нових слів: «історія та культура». Тоді ж із складу засновників зник запис про редакцію журналу, а замість неї з'явилася фізична особа А. Сериков.

Редактор журналу А. Сериков чудово знав, що серед засновників журналу є не лише Міністерство культури, а й Інститут української археографії та джерелознавства ім. Грушевського НАН України. Знав, але у жодному номері цього не зазначив, як того вимагає Закон України «Про пресу». Отже, 27.04. 2017 р. А. Сериков домігся листа інституту про його добровільний вихід із числа засновників. Виникає запитання: для чого?!

У червні 2017 року Міністерство культури України згідно з Законом «Про реформування засобів масової інформації» мало вийти з числа засновників журналу, воно ж мусить до 2019 року забезпечити фінансування видання на теперішньому рівні. Якби серед засновників був інститут, міністерство могло б уступити йому всі свої права та повноваження, але коли його не стало, то залишилася лише фізична особа – громадянин Німеччини А. Сериков та створена ним «Благодійна організація «Фундація імені Героя України, академіка Петра Тронька». То чому б не стати одноособовим власником і не скористатися впродовж майже трьох років державним фінансуванням? До цієї мети А. Сериков

йшов досить довго, навіть «фундацію» створив.

Увесь час А. Сериков «сприяв» виходу із журналу дійсних засновників, окрім себе та своєї структури – «Фундації». Тобто, А. Сериков вів себе так, як веде зозуля у чужому гнізді – виштовхує всі «зайві роти».

Наведене вище змушує замислитися: невже з таким неподобством можна миритися? То чому б не відновити історичну справедливість та не відродити дійсно всеукраїнський журнал «Пам'ятки України» із його справжніми засновниками – Українським товариством охорони пам'яток історії та культури і Українським фондом культури. А на обидва видання, у яких тепер «заправляє» громадянин Федеративної Республіки Німеччини п. Сериков А., не слід звертати особливу увагу – життя все розставить на свої місця. Інформацію ж про усі перепити довила цього, колись цікавого видання, та пов'язаної з ним справжньої

Головний редактор – Анатолій Сериков

детективної історії, слід донести до найширших мас читачів та не лише відродити колишню славу журналу, а й зробити його загальнонаціональним.

Для цього в Україні є величезні незадіяні ресурси. Понад 20 юридичних осіб – організацій та установ факхово займаються пам'яткоохороною діяльністю, досліджують, пишуть і популяризують пам'ятки історії, археології, писемності, мови, фольклористики, мистецтва, архітектури, містобудування, картографії, їх співробітники можуть стати великою армією авторів журналу. Нижче подаю перелік лише окремих, здебільшого київських установ, які вартувало би включити у число співзасновників або партнерів оновленого журналу «Пам'ятки України». Ось лише деякі з них: Українське товариство охорони

пам'яток історії та культури, Український фонд культури, Центр пам'ятокознавства Українського товариства охорони пам'яток історії та культури та НАН України, Всеукраїнський фонд відтворення видатних пам'яток історико-архітектурної спадщини ім. Олеся Гончара, Інститут археології НАН України, Інститут історії НАН України, Інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського НАН України, Інститут української мови НАН України, Інститут мовознавства ім. О. О. Потебні НАН України, Інститут української літератури НАН України, Інститут української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського НАН України, Національна академія образотворчого мистецтва та архітектури, Український державний центр туризму і краєзнавства учнівської молоді Міністерства освіти України, Науково-дослідний інститут українознавства Міністерства освіти України, Інститут «Укрпроектреставрація», Інститут «Укрзахідпроектреставрація», Український національний комітет міжнародної ради з питань пам'яток і визначних місць (ІКОМОС), Національна спілка краєзнавців України, Український інститут національної пам'яті, Музей «Мистецький арсенал».

Усі зазначені вище юридичні особи є доволі поважними установами, наукові співробітники яких безперечно зацікавлені у безпосередньому доступі до загальноукраїнського видання, яким є і має залишитися журнал «Пам'ятки України», тому потрібно запропонувати їм усім стати співзасновниками оновленого журналу «Пам'ятки України». Це і буде народна ініціатива знизу, яка забезпечить справжнє реформування, тобто якісне поліпшення (від латинського reformo – «поліпшую», «покращую») журналу «Пам'ятки України». Наявність значної кількості засновників сприятиме тому, що видавнича рада і редакція формуватимуться з представників організацій-засновників, а не одноособово редактором, як воно було тепер. Така організація стане запорукою від появи у виданні будь-якого шахрая чи афериста, вона безумовно підніме публікації в журналі про пам'ятки України та проблеми їх охорони на належний науковий і популярний рівень.

Журнал «Пам'ятки України» покликаний висвітлювати широке коло питань, пов'язаних із пам'ятками України – нерухомими і рухомими, музеями і заповідниками. На прикладі наших численних пам'яток, журнал має популяризувати українське коріння і традиції, формувати кращі національні почуття, будити гордість за свій народ. На ньому мають виховуватися покоління українців. Тому не можна допустити аби із піввіковою традицією журнал «Пам'ятки України» став заручником однієї приватної особи із далеко не бездоганною репутацією.

Орден академіка П. Т. Тронька «За примноження добра на землі», який зник із сейфу квартири № 57 по вул. М. Грушевського, 34-А і виявлений у ході обшуку 18 вересня 2014 року у ганчірці за батареєю опалення квартири № 96 по вул. Лаврській, 4 у якій тоді проживали головний редактор і арт-директор журналу «Пам'ятки України: історія та культура» А. Сериков і В. Гриценко

Є гарний вислів: «Нашого цвіту по всьому світу». Згадав про це, коли читав про відомого радянського вченого Володимира Челомея.

Сергій ЛАЩЕНКО

Той у далекому 1955 році створив Центральне конструкторське бюро машинобудування, а з 1959-ого почав роботу за космічними програмами. Досі служить світовій космонавтиці легендарне творіння Челомея – ракета-носій важкого класу «Протон». А крилаті ракети? Завдяки Володимирі Челомею ледь не весь Військово-Морський флот СРСР було оснащено ними.

Якщо геніального конструктора Сергія Корольова хоч інколи згадують як етнічного українця, то Челомея – практично ніколи. А його ж рід бере початок у селі Жерчиці, що на Північному Підляшші! Воно споконвіку православне, виникло на місці битви київського князя Володимира з ятвягами. Село розташоване на українській етнічній території, хоча тепер це вже Польща. І вимовляли б місцеві це прізвище так: «Чоломі'ей» (з характерним для тих місць дифтонгом). Тобто, за інших історичних обставин, Челомея, як і Сергія Корольова, також можна було б віднести до українського наукового світу. Але оскільки українці не контролювали цих територій, то асиміляція щороку робила свою невблаганну справу. Лише інколи походження впливало на пробудження українського сентименту, але вирішальну роль тут відігравали інші фактори.

Генерал Борис Стеллецький (1872–1939) народився 23 серпня 1872 року в Бресті, тобто на етнічній українській території. Звичайно, престижнішими тоді була російська і польська мови, але ж села... Села були нашими. Був би Борис краєзнавцем, істориком, адже мав до того і бажання, і хист, але доля розпорядилася інакше.

Борис Стеллецький

ВТРАЧЕНА РІДНЯ, АБО ЯК ІСТОРИЧНІ ОБСТАВИНИ ТА АСИМІЛЯЦІЯ ЗМЕНШУЮТЬ УКРАЇНСЬКИЙ ПОТЕНЦІАЛ

Володимир Челомей

Борисові Семеновичу довелося стати начальником штабу гетьмана Скоропадського. І, звісно, генерал усвідомлював, що воює за Україну.

Генеалогія Стеллецьких простежується з XVII століття. Доведено, що пращури генерала походили із Запорозької Січі. Батько Семен Васильович Стеллецький відомий тим, що збудував міст через Віслу, а ще – православну церкву. Був у них родовий маєток у Шестаково, неподалік від Біловезької Пущі. Це також споконвічна територія розселення українського етносу. Хоча тепер це Білорусь. Тому (як і у випадку з чоломеївськими Жерчицями) місцеві люди вважають себе здебільшого білорусами. А вже 70 років польської, радянської і російсько-імперської пропаганди зробили свою справу: вважатися українцями на Берестейщині та на Підляшші після завершення боротьби УПА та після ганебної операції «Вісла» стало небезпечно і неprestижно. Українство прогало – попри відчайдушний опір національно-патріотичних сил.

Про це треба частіше згадувати тепер, коли ні-ні та й почуємо «мудру» думку, що слід відрізати окуповані території Донбасу і будувати європейську Україну на меншій території. Однак така ірраціональна «щедрість» не має нічого спільного з європейством. Європейці ошадливі, й національними ресурсами ніколи не розкидаються. А людський потенціал – це надважливий ресурс у наш час!

Якби Берестейщина і Підляшшя увійшли до складу України,

як про це мріяли патріоти у 1918 році, то космонавт Петро Климук нині вважався б українцем. І те, що зробив паспортний білорус Володимир Карп'юк, зареєструвавши в Антарктиді найнижчу на планеті температуру (-89,2 градуси за Цельсієм), також можна було б віднести до українського активу. За інших обставин – маршали Ворошилов і Будьонний могли б воювати за Україну, якби не потужна і системна асиміляція околиць українського світу.

На Буковині і Мармарошині – те ж саме. Всіх талановитих забирали румуни! Колись у журналі «Всесвіт» було надруковано роман «Рак» румунського письменника Александру Івасюка. Цей психологічний твір мені дуже

сподобався – там пряма аналогія з чилійськими подіями. До того ж, прізвище автора видає його українське походження. Прикро, що Александру Івасюк трагічно загинув під час землетрусу 1977-ого року, епіцентр якого був саме в Румунії.

Наведу ще два приклади, коли люди вирішили для себе і переселилися туди, де гарантовано можна було зберегти українську ідентичність. Про це відомо лише тому, що «Донецький вісник» свого часу помістив на своїх шпальтах листування кубанського дослідника Василя Орла (1928–1987) з українським філологом Василем Горбачуком (1927–2013). Зверніть увагу, що в 1964 році кубанець свого листа пише українською мовою, хоч і не вивчав її у школі.

«Вінниця, Червоних курсантів, 43, кв. 6,

Горбачуку В. Т.
ШАНОВНИЙ ДРУЖЕ!

Одержав Ваш дорогий подарунок – примірники журналу «Вітчизна», щира вдяка Вам за це. Мені дуже приємно, що Вам сподобалося оповідання. Про Кухаренка дуже мало чого написано, ще менш надруковано. Зібрав дуже цікаві речі про Кухаренка. Які думки? З одного боку, може, і є користь бути на Кубані, та як я побув у Краснодарі та порозмовляв з «власть імущими», то зробив висновки – нема чого залишатись на Кубані. Ось що мені сказав колишній голова Спілки письменників Кубані, поет Бакалдин: «Ты занимаешься УКРАИНИЗАЦИЕЙ, мы этого не позволим, вам МАЛО КРЫМА, КУБАНЬ МЫ НЕ ОТДАДИМ!» Багатенько було ще чого сказано, але хватить і цього, щоб узяти собі становище на Кубані... Зараз вони на Кубані керують. Дивіться, чи є користь мені залишатись на Кубані? Що, чекати поки дійсно мене проголосять націоналістом?»

І трохи нижче: «Зібрав матеріали до двох книжок: «Я. Г. Кухаренко – літературно-біографічний нарис» і друга: «Українські теа-

тральні трупи на Кубані». Перша частина – дожовтневий період. Здається, що цього досить. А як до цього додати, що я вже почав писати повість «Невський граніт» про зустріч Кухаренка з Шевченком, то й вийде, що мені вистачить праці й на Україні...»

Василь Орел переїхав до Миколаєва, там і похований у 1987 році. Може, саме тому його ім'я про щось говорить українським дослідникам. А що б ми знали, якби Василь Орел залишився на Кубані і вимушений був пристосовуватися до нахабних зайд типу Бакалдіна?

Василь Тихонович Горбачук

До речі, його ровесник і тезка Василь Горбачук зробив те саме, тільки раніше: у 1947 році переїхав із Берестейщини до Львова і вивчився на українського філолога. А потім перетягнув усю свою берестейську рідню до України. Цей крок юнак здійснив, очевидно, під впливом повстанців УПА. Командир загону на прізвище Конопленко неодноразово говорив з молодим поліщуком про необхідність боротися за незалежну Україну. Вплинути на державні кордони хлопці не могли, але кожен робив усе, що в його силах. Конопленко загинув зі зброєю в руках на початку 1950-их, а Василь Тихонович став шанованим професором і багато зробив для утвердження українського слова на Донбасі. Помер він наприкінці 2013 року, під час подій на Майдані: до старої хвороби додалися постійні переживання за долю учасників героїчного чину.

Якщо про прибульців на «материк» із Кубані та Берестейщини відомо дуже мало, то про вимушених переселенців із Донбасу, Луганщини й Криму не знає лише ледачий. Або той, кого зовсім не цікавить доля України. Ті ж, кого вона цікавить, могли б суттєво докластися до того, щоб нові Стеллецькі, Челомеї, Климуки та Орли трималися рідного ґрунту і працювали для свого народу, не оглядаючись на точку зору окупанта.

Ракета-носій важкого класу «Протон»

«Наші корупціонери збудували собі "правову" державу. І тепер на смерть стоять за неї. Будь-яка наша реформа – це посягання на їхню "правову" державу», – Дмитро Кулеба, постійний представник України в Раді Європи.

Олександр ТАРАСОВ

Корупціонери... Корупція... Ці терміни ми чуємо з екранів телевізора, ними рясніють шпальти газет. Правоохоронці «борються» з корупцією, різні фонди й організації розробляють індекси та коефіцієнти, щоб її виміряти. Чиновники обіцяють нові, більш прогресивні антикорупційні закони... Але що ж це за примара така, що її вже майже 26 років українське суспільство намагається спіймати й подолати, а ніяк не виходить? Та чому на цю пошесть хворіють і представники постмайданівської команди, котрі під час Революції Гідності завоювали собі високий авторитет?

КОРУПЦІОНЕР: ВІДСТАВКА ЧИ КУЛЯ В СКРОНЮ?..

Слово «корупція» походить від латинського слова *corruptio* – «псування», «розбещування», «підкуп» – і в сучасному розумінні означає діяльність посадовців, спрямовану на протиправне використання наданих їм повноважень для отримання матеріальних благ, послуг, пільг або інших переваг. Корупція, як той китайський божок, має безліч облич. Якщо хтось за бюджетні грошенята їде відпочивати чи культурно розважатись, це – корупційне діяння. Якщо за кордон, наприклад, разом з міністром їде «працювати» його старий друг – це корупція. Якщо міністр чи будь-який член уряду повернувся із закордонного відрядження і не привіз у «дзюбуку» вигідного для країни контракту – це може також бути розцінене як корупція.

У цивілізованих країнах суспільство відрізняється нульовою терпимістю до подібних «пустощів» чиновників і за таке жорстко

МІНІСТЕРСТВО ТАЄМНИЦЬ І БРЕХНІ

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ УКРАЇНИ

вул. І. Франка, 19, м. Київ, 01601
телефон 235-23-78 факс 235-32-57
E-mail: info@mincult.gov.ua

№ 395/13/65-17
12.07.2017

Тарасову О.В.
zernickiv.alex@gmail.com

Шановний пане Тарасов!

Розглянувши Ваш запит на отримання публічної інформації, зареєстрований в Міністерстві культури України від 11.07.2017 № Т-526, Мінкультури інформує про таке.

Протягом 2016 року Міністром культури України Нищуком С.М. було здійснено наступні відрядження:

- з 18 по 19 жовтня до м. Франкфурт-на-Майні (ФРН); фінансування здійснювалось за рахунок Господарсько-фінансового департаменту Секретаріату Кабінету Міністрів України (20 693 грн.);

- з 14 по 16 травня до м. Стокгольм (Королівство Швеція); фінансування здійснювалось за рахунок Мінкультури України (19974,39 грн.);

- з 18 по 22 вересня до м. Дунхуан (Китайська Народна Республіка); фінансування здійснювалось за рахунок китайської сторони, окрім добових витрат (9711,12 грн.).

Протягом 2017 року Міністром культури України Нищуком С.М. було здійснено наступні відрядження:

- з 11 по 12 червня до м. Вільнюс (Литовська Республіка); фінансування здійснювалось за рахунок Мінкультури України (11725, 83 грн.);

- з 14 по 16 травня до м. Єрусалим (Держава Ізраїль); фінансування здійснювалось за рахунок Мінкультури України (11523,33 грн.);

- з 8 по 11 травня до м. Венеція (Італійська Республіка); фінансування здійснювалось за рахунок Господарсько-фінансового департаменту Секретаріату Кабінету Міністрів України (37404,00 грн.);

- з 2 по 3 квітня до м. Таллінн (Естонська Республіка); фінансування здійснювалось за рахунок Мінкультури України (авіа переліт, добові) та сторони, що приймає (проживання) (14593,15 грн.);

- з 26 лютого по 3 березня до м. Торонто та м. Оттава (Канада); фінансування здійснювалось за рахунок Мінкультури України (55130,15 грн.);

- з 3 по 5 липня до м. Карлові Вари (Чеська Республіка); фінансування здійснювалось за рахунок Мінкультури України (21240,30 грн.).

Також, інформуємо про відсутність інформації, зазначеної у пп. 5,6 запиту.

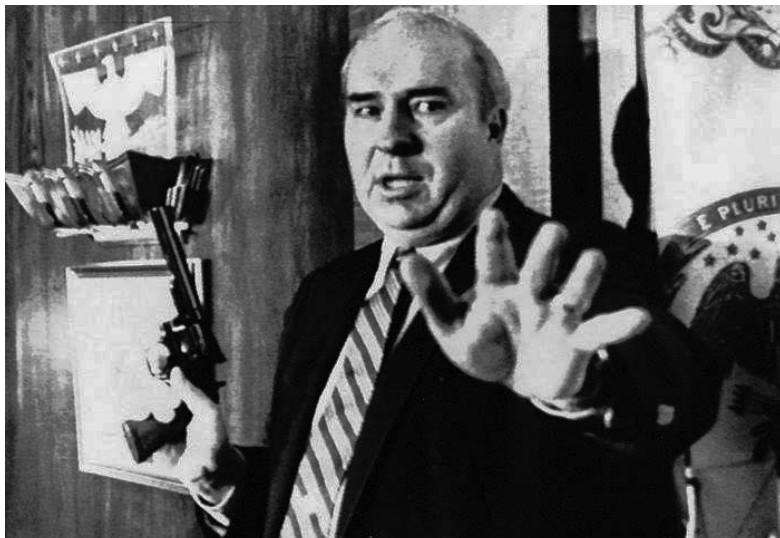
З повагою

Перший заступник Міністра

С.В. Фоменко

Відповідь міністерства культури України Олександр Тарасову

«б'є по руках». Так, наприклад, у 2011 році у відставку подав міністр оборони Великої Британії Ліам Фокс, якого звинуватили у «кумівстві». Річ у тім, що ЗМІ та громадськість «спіймали» пана Фокса на тому, що він за бюджетний кошт 18 разів брав з собою у відрядження свого «боярина» (свідка на весіллі) Адама Верріті. Також англійська преса стверджує, що міністр, використовуючи своє службове становище, допоміг другу здобути військові контракти. За використання бюджетних коштів з метою оплати іпотеки – позбулася посади у 2014

Роберт Дуайер

курс серед аудиторських компаній. Під час проведення тендеру на суму 4,6 мільйона доларів поповзли чутки про корупцію. Губернатор штату Пенсильванія Дік Торнбург отримав записку з докладним викладом тверджень про хабарництво під час відбору. Почалось розслідування. Серед підозрюваних опинився й скарбник штату Роберт Дуайер. Його звинуватили в тому, що він взяв хабар у розмірі 300 тисяч доларів за усунення інших компаній від конкурсу. Почався судовий процес, Дуайер все заперечував. Однак 18 грудня 1986 року був визнаний винним. 22 січня 1987 року екс-скарбник скликав прес-конференцію, під час якої застрелився у прямому ефірі.

ТАЄМНИЦЯ КАРЛОВИХ ВАР

Звісно, український чиновник має свій особливий світогляд: вважає, що він нікому не підзвітний, а бюджетні кошти – це його особисті фінанси. Подавати у відставку, а тим паче стріляти в себе у прямому ефірі за непрозоре поводження з бюджетними грошима – навряд чи хто б став.

Ми вирішили поцікавитись, куди й за скільки протягом 2016–2017 років їздив «голос Майдану», міністр культури України Євген Нищук. Також цікавило,

скільки коштував переліт пана Нищука й представників делегації (просили надати копію авіаквитка міністра), зазначити вартість готелю та його клас. Перед Міністерством також порушувалося питання, чи включені до складу міністерської делегації українські кіновиробники, чи укладені під час фестивалю основні чи попередні договори між українськими та чеськими кіновиробниками. Такі питання цілком логічні, бо одразу після візиту міністра до Чехії його прес-служба відзвітувала, що досягнуто домовленостей про створення спільних українсько-чеських фільмів, а східноєвропейські інвестори в черзі стоять, щоби вкласти кошти в український кінематограф...

На жаль, відповіді на питання ми не отримали... Чиновники застосували класичну схему: КМУ повідомив, що він не є розпорядником цієї інформації й переадресував запит Мінкульту. Ну, а Міністерство вирішило дотримуватися гордого мовчання. Цікаво: пан Нищук свідомо пішов на порушення закону «Про доступ до публічної інформації», бо має що приховувати? Чи просто робота в Міністерстві налагоджена так, що «пан» не відає, що твориться у його «вотчині», і його «васали» можуть собі дозволити нехтувати законом?

І ЗНОВУ В МАНДРИ

Другий інформаційний запит стосувався загальної інформації: куди, коли, в які країни і за скільки їздив міністр культури України Євген Нищук протягом 2016–2017 років, і в яку суму це обійшлося платникам податків? Також у Мінкульту й КМУ запитували: скільки бюджетних грошей витрачено у 2016–2017 роках на проведення міжнародних культурних заходів? Який розмір іноземних інвестицій залучено за цей період у культурну галузь? Тобто важливо було з'ясувати, наскільки ефективними були витрати й чи виплачуються країні мандри міністра-актора.

Із цим нам пощастило більше. Надійшла відповідь із підписом заступника міністра Світлани Фоменко, в якій згадані всі поїздки Нищука, а також їхня вартість. Не вдаючись у деталі, зазначимо, що на момент отримання відповіді пан міністр за час своєї другої каденції (а це трохи більше за рік) відвідав 9 країн. Серед них – екзотичні Китай та Ізраїль, мальовнича Венеція... Держава витратила на ці поїздки 201 994, 97 грн. Дані не враховують витрат на проїзд представників патронатної служби Міністерства (прес-секретарів, радників тощо), відомості про це, схоже, таємниця. Але навіть ці 201 994 грн можна було б вважати не такою вже

Марія Мілер

році британський міністр культури Марія Мілер. Те, що за мірками українського суспільства – дрібниця, для підданих Її Величності Королеви – неприпустимий із точки зору закону й моральності вчинок.

Історія знає випадки, коли звинувачені у корупції чиновники США пускали собі кулю в скроню, причім у прямому ефірі. Сумним прикладом є справа скарбника штату Пенсильванія Роберта Дуайера. З метою оптимізації сплати податку на прибуток – адміністрація штату Пенсильванія оголосила кон-

яка економічна користь для культурної галузі від закордонних відряджень пана міністра. З цією метою до Кабінету Міністрів України та Міністерства культури України було спрямовано два інформаційні запити.

У першому запиті ми просили детально проінформувати нас про поїздку міністра на кінофестиваль у Карлові Вари з 3 по 5 липня 2017 року. Цікавило, хто входив до складу делегації (чи немає там раптом «бояринів», коханок та інших «лівих» людей, без яких однаково відбулося б представництво України на фести-

О. В. ТАРАСОВУ
пр-т Ушакова, 83, кв. 91,
м. Херсон,
73000

вул. Грушевського, 12/2, Київ 01008,
тел.: (044) 253 7799, факс: (044) 256 7671

Департамент інформації та
комунікацій з громадськістю
14 липня 2017 р. № 17-17/1615

За результатами опрацювання Ваших запитів від 10.07.2017, що надійшли до Секретаріату Кабінету Міністрів електронною поштою, в межах компетенції повідомляємо.

Статтею 19 Конституції України визначено, що органи державної влади та органи місцевого самоврядування, їх посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України.

З 01.01.2016 по 10.07.2017 за рахунок коштів, передбачених Господарсько-фінансовому департаменту Секретаріату Кабінету Міністрів здійснювалися закордонні відрядження Міністра культури України Нищука С. М.: до Федеративної Республіки Німеччина 18-19 жовтня 2016 р. – загальні витрати склали 19 632,41 грн.; до Республіки Італія 8-11 травня 2017 року – загальні витрати склали 44 321,54 гривень.

Стосовно інших порушених питань інформуюмо, що згідно із Законом України «Про Кабінет Міністрів України» та відповідно до § 1 Регламенту Кабінету Міністрів України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів від 18.07.2007 № 950, Кабінет Міністрів є колегіальним органом, який здійснює виконавчу владу безпосередньо та через міністерства, інші центральні та місцеві органи виконавчої влади.

Питання діяльності, зокрема міністерств, у Кабінеті Міністрів представляють відповідні міністри, які забезпечують формування та реалізацію державної політики у відповідній сфері.

Згідно з Типовим положенням про службу управління персоналом державного органу, затвердженим наказом Національного агентства з питань державної служби від 23.03.2016 № 438/28568, служба управління персоналом міністерств відповідно до покладених на неї завдань, зокрема веде встановлену звітно-облікову документацію, готує державну статистичну звітність з кадрових питань.

Крім того, згідно із Положенням про Міністерство культури, затвердженим постановою Кабінету Міністрів від 03.09.2014 № 495, міністр визначає пріоритети роботи Мінкультури та шляхи виконання покладених на нього завдань, затверджує плани роботи Мінкультури, звіти про їх виконання, а також приймає рішення щодо розподілу бюджетних коштів, головним розпорядником яких є міністерство.

Відповідно до пункту 1 постанови Кабінету Міністрів від 25.05.2011 № 583 «Питання виконання Закону України «Про доступ до публічної інформації» в Секретаріаті Кабінету Міністрів України, центральних та місцевих органах виконавчої влади» Секретаріат Кабінету Міністрів не є розпорядником інформації за запитом стосовно інформації інших державних органів України, а також щодо інформації, яка може бути отримана шляхом узагальнення, аналітичної обробки даних або яка потребує створення в інший спосіб.

Ураховуючи викладене, Ваші запити відповідно до частини третьої статті 22 Закону України «Про доступ до публічної інформації» надіслано до Мінкультури для розгляду та надання інформації в установленому порядку.

3 повагою

Директор Департаменту – прес-секретар
Прем'єр-міністра України

Дмитро СТОЛЯРЧУК

Відповідь Кабміну України Олександрі Тарасову

великою сумою, якби знати, скільки міністр культури залучив інвестицій у галузь. А ось відповіді на це питання нам не зміг надати ані Кабмін, ані пані Фоменко. І знов тут розігрався гамбіт. КМУ запит із цього питання переадресує Мінкульту. У відповіді зазначено, що Уряд не знає, скільки іноземних фінансів залучено в галузь культури міністром Нищуком у 2016–2017 роках, розпорядником цієї інформації є Міністерство культури України.

Водночас, відомство Євгена Нищука просто повідомило, що така інформація у них відсутня, при цьому знов порушуючи закон. Якщо в органу державної влади немає інформації, про яку «запитується», то він зобов'язаний спрямувати запит тому, у кого ця інформація є (ч. 3 ст. 20 ЗУ «Про доступ до публічної інформації»). Втім, Світлана Фоменко закон не читає, виконувати його, схоже, не поспішає. Розмір інвестицій, залучений у культуру як галузь економіки теперішнім міністром культури, залишається таємницею. Так само, як інформація про те, хто ж іще, як не профільне міністерство, знає відповідь на це питання.

АМНЕЗИЯ: ДІВОЧА, СТАРЕЧА ЧИ ЧИНОВНИЦЬКА?

Однак розмір культурних інвестицій – це не єдине, про що

не знають у Міністерстві культури. Виявляється, в Мінкульті немає інформації й про те, скільки бюджетних коштів було витрачено на проведення в Україні міжнародних культурних заходів, включно з міжнародними конференціями, – у 2016–2017 роках. Так і хочеться вигукнути, як Вольфганг: «Що ж це у вас, за що не візьмешся, нічого немає!» Одна справа, якби Міністерство не долучалося до проведення подібних заходів. Зовсім інша, коли за підтримки Міністерства культури України проводяться міжнародні конференції, театральні фестивалі, для яких виділяються бюджетні кошти. А скільки – про це ніхто, включно з першим заступником міністра Фоменко, – не знає?

Наприклад, у 2017 році за підтримки Мінкультури були проведені: 24 квітня – Міжнародна науково-практична конференція «Культурні і креативні індустрії: історія, теорія та сучасні практики»; 18–20 травня – Міжнародна театральна конференція «Опера Європи – 2017 у Києві»; 19–27 травня – IX Міжнародний театральний фестиваль «Мельпомена Таврії». До речі, «Мельпомена» проводилася й у 2016 році... Наведений перелік заходів не є вичерпним, і повідомлення про те, що до їх організації долучалося Міністерство культури, можна легко знайти й на офіційному сайті відомства, й на урядовому пор-

талі. Тільки від громадськості старанно приховується, скільки ж гривень із податків простих українців на це витрачено? Та чи не завищеними були витрати, наприклад, на проїзд, проживання, харчування учасників?

Складається враження, що скоро Мінкульт треба буде переіменувати на «мінбрех». Бо чиновницька амнезія поширюється не лише на міжнародні культурні заходи, але й на деякі закордонні відрядження Євгена Нищука. Пан міністр просто забуває, що інколи для задоволення своїх приватних потреб використовує бюджетні кошти. Ба більше: забуває, що саме він говорить ЗМІ.

ПРО МИШОЛОВКУ Й БЕЗКОШТОВНИЙ СИР

Згідно з відповіддю на запит, із 14 до 16 травня 2016 року міністр культури перебував у Стокгольмі (Королівство Швеція). На три дні відрядження витрачено 19 974, 39 грн. За дивним збігом, початок візиту пана Нищука у столицю Швеції збігається з фіналом «Євробачення» 2016 року. Сам міністр свою присутність на цьому заході не заперечує.

30 травня 2016 року інтернет-видання «Главком» повідомило, що «...міністр культури України Євген Нищук літає до Стокгольма на фінал «Євробачення» коштом міністра культури і демократії Швеції Аліс Ба Кунке». Про це він сказав в інтерв'ю. Далі інтернет-видання цитує міністра: «Це була робоча поїздка, яка планувалася раніше».

І тут виникає питання: якщо поїздку міністра культури на «Євробачення» фінансувала його шведська колега, то чому ж ця сама поїздка оплачена й з українського бюджету? Виходить цікава схема: міністр сам собі виписує відрядження, із фондів Мінкульту виділяються кошти на візит, що оплачений вже іншою країною, а «заощаджене» кладеться в кишеню? Звісно, порівняно з іншими міністерствами – це, напевно, «дрібничка», але однаково «приємно»...

Також незрозуміло, як це можливо, щоб офіційний робочий візит в іншу країну державного службовця вищого рівня, який має доступ до державної таємниці, оплачувався шведським міністром? Всім відомо, що безкоштовний сир буває тільки в мишоловці, й завжди за все треба платити. Чим за щедрість шведів розплачувався «голос Майдану»? Цікаво, скільки ще країн спонсорували панові Нищуку участь у модних «тусовках», і за що? Відповідь на ці питання може дати тільки контррозвідка СБУ разом із НАБУ. В цивілізованих країнах міністри йдуть у відставку й за менше. А у нас?

ОГОЛОШЕНО ПЕРЕМОЖЦІВ 8-ГО ОДЕСЬКОГО МІЖНАРОДНОГО КІНОФЕСТИВАЛЮ

22-го липня відбулася урочиста церемонія закриття 8-го ОМКФ, який щорічно проходить за підтримки Держкіно України.

Церемонія розпочалася виступами Віце-прем'єр-міністра України Павла Розенка, Голови Державного агентства України з питань кіно Пилипа Ілленка та Міністра культури України Євгена Нищука.

Пилип Ілленко подякував усім, хто долучився до організації фестивалю, і зазначив: «Цього року на ОМКФ відбулося дуже багато подій, прем'єр, переглядів та професійних зустрічей. Усе це проходило на надзвичайно високому рівні, адже з кожним роком фестиваль демонструє зростання і прогрес. Тішить також велика кількість дискусій про українське кіно. Ми і надалі будемо співпрацювати з ОМКФ. Сподіваюся, у значно більшому масштабі».

За оголошеними результатами, серед цьогорічних переможців ОМКФ – дві стрічки, створені за підтримки Держкіно.

Так, Головна Роль режисера Сергія Буковського стала Найкращим європейським документальним фільмом, а акторка Ніна Антонова

Аркадій Непиталюк

отримала Приз за Найкращу акторську роботу.

Спеціальну нагороду журі Національного конкурсу отримала повнометражна картина «Припутні» режисера Аркадія Непиталюка.

Переможцем індустріальної секції «Work in Progress» став підтриманий Держкіно проект «Вулкан» режисера Романа Бондарчука.

Нагадаємо, що 8-ий ОМКФ тривав з 14 по 22 липня і відзначився рекордною кількістю українських фільмів у всіх конкурсних програмах.

Прес-служба Держкіно

НОВА ОЧІЛЬНИЦЯ УКРАЇНСЬКОГО ІНСТИТУТУ КНИГИ

Тетяна Терен

Міністр культури Євген Нищук підписав контракт із Тетяною Терен, переможницею конкурсного добору на посаду директора державної установи «Український інститут книги».

«Я радий, що Ви вирішили взяти участь у непростому конкурсі, під час якого відбувалася дуже серйозна боротьба за посаду директора державної установи «Український інститут книги». Було чимало гідних кандидатів на цю посаду, але переконаний, що Інститут книги все ж отримав чудового очільника, і на нас чекає багато нових та цікавих проєктів. Я вивчав представлену Вами програму розвитку підприємства і маю відзначити, що вона зачіпає чимало актуальних тем, зокрема, це стосується презентації України

на головних книжкових форумах світу, створення грантової системи для молодих авторів та багато іншого. Я вважаю, що зараз дуже важливо підтримувати модернізацію спеціалізованих галузей, а надто – книжкову, театральну, музичну та художню», – сказав Євген Нищук.

На зустрічі обговорили також майбутні проєкти Інституту книги та програму розвитку підприємства, яку запропонувала Тетяна Терен під час конкурсного добору на посаду директора державної установи «Український інститут книги».

Згідно із запропонованим Тетяною Терен проєктом розвитку підприємства на один та п'ять років, Інститут книги має стати своєрідним майданчиком для постійної комунікації всіх учасників ринку, проводити презентації, семінари, дискусійні клуби та зустрічі. Інститут також має взяти на себе координацію та організацію участі України в головних книжкових форумах світу, а також ініціювати створення нових літературних медіа – сучасного літературного часопису, каталогів з українськими новинками тощо. На думку Тетяни Терен, Інститут за допомогою промоції і медіа-ресурсу має активно пропагувати українські бібліотеки не як книгозбірні, а як сучасні хаби.

Прес-служба Мінкультури

Першим пунктом нашої розвідки став Дрогобич. Точніше – його архітектурні пам'ятки, зокрема, дерев'яні церкви. Почали з найвідомішої – Святого Юра.

Сергій БАХІН

«Оселилася» ця сакральна споруда у Дрогобичі ще у середині XVII століття. Сама вона «не місцева» – вважається, що її остов (каркас, – ред.) перевезений із села Надіїв (Долинський район Івано-Франківщини). А вже на місці її добудували, поряд встановили дзвіницю. Храм неодноразово зазнавав змін та реконструкцій, втім, сьогодні він чи не в ідеальному стані. Вибудований у типовій галицькій манері з традиційною для східних церков тридільною побудовою об'єкту: бабинець, нава, вівтар.

Святоюрівська церква багато років перебувала у постійній стадії реконструкції, не вистачало коштів, щоб остаточно довести її до ладу. Поштоухом до чергової стадії відновлення стало внесення церкви (разом зі ще 15 карпатськими) до Списку Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО у першій половині 2013 року. Чудодійний бренд ЮНЕСКО зацікавив і міжнародних донорів, зокрема, вже через кілька місяців США надали новому номінанту грант у розмірі \$85 000. Також додалося фінансування місту і для торішнього святкування його 925-ліття. Очевидно, допомогли й інші структури. Нині, скажімо, перед церквою встановлено плакат із великим написом благодійника – USAID – відомого на весь світ донора різнобічних, зокрема культурологічних, програм.

Працівники музею (філією якого є храм) перебувають у сусідньому будинку, тож завжди відчиняють двері заїжджим туристам, а коли гості бажають, залюбки проведуть екскурсію, розповівши про цінні розписи та унікальний іконостас. Вхід – 20 грн. У великі свята і День храму тут проводиться служба. Торік вдалося побувати всередині

Церква святого Юра, Дрогобич

ЯК СУСІДИ УКРАЇНСЬКУ СПАДЩИНУ БЕРЕЖУТЬ

ні, вже тоді церква була фактично відреставрована. Але цього року храм став ще досконалішим. Така собі перлина на підвищеній зеленій галявині, котра чарівно милує око. Що не кажи, а міжнародне визнання сприяє і фінансовій допомозі...

Церква Святого Юра стала стартовим кроком нашої експедиції, присвяченій вивченню унікального виду народної творчості – дерев'яних церков Карпатського регіону. Зводили їх наші предки по всій території Карпат, де проживали – а це не тільки теперішня Україна, а й Польща зі Словаччиною. Загалом, порухувати їх непросто, адже майже в кожному

Об'єкт ЮНЕСКО у Смільнику

карпатському чи прикарпатському селі стояла дерев'яна церква – гуцульська, бойківська чи лемківська, костели набагато рідше... Ініціатором мандрівки став головний редактор сайту «Україна Інкогніта» Роман Маленков. Мені ця тема доволі близька, адже років десять тому в складі журналістської групи вже пощастило відвідати унікальні церкви сусідів... За цей час кілька оглянутих мною тоді храмів увійшли до Списку культурної спадщини ЮНЕСКО. Нагадаю, 2013 року, згідно з рішенням сесії ЮНЕСКО, 16 церков із Польщі й України стали офіційно визнаною частиною Світової культурної спадщи-

ни. Варто зауважити, що чимало дерев'яних польських костелів і словацьких церков ще раніше були внесені до цього списку.

Повертаючись до теми Дрогобича, варто пригадати не менш цікаву дерев'яну церкву Воздвиження Чесного Хреста і дзвіницю при ній XVII століття (до речі, пам'ятки архітектури національного значення), що розташувалися поряд зі Святоюрівською, в межах пожежної частини. Пожежники дозволяють увійти на свою територію, оглянути споруду, сфотографувати, розглянути унікальні записи на зовнішніх стінах, але всередину церкви відвідувачів не впускають. Мені

торік вкрай поталанило, коли на честь 925-річного ювілею до споруди пропустили кількох туристів з екскурсиводом. Як на мене, храм вкрай цікавий, більш автентичний, ніж його сусід, втім, «юнесківським» лауреатом йому не судилося стати, отож і уваги менше. Шкода.

Цікаво, що за останні роки у найбільшому бойківському місті відновили ще одну релігійну реліквію – найбільшу у Східній Галичині хоральну синагогу. В цьому контексті Дрогобичу поталанило із земляком... Мільярдер Віктор Вексельберг, котрий входить у топ-100 багатіїв світу і топ-10 – Росії, але народився і виріс у Дрогобичі, матеріально долучився до відновлення єврейської святині, що має довгу і цікаву історію.

Побудована сакральна споруда у середині XIX століття, але за часів Другої світової понівечена, і довгий час після цього виконувала невласливі їй функції – Будинку меблів. У 1990-х роках її повернули місцевій іудейській громаді, і лише через 20 з гаком років запустіння – будівлю почали приводити до ладу. Як кажуть місцеві – завдяки Вексельбергу, від якого, втім, немає жодного коментаря з цього приводу... Нині реконструйована синагога тішить око веселим зеленим фасадом та вражає своїми розмірами туристів. Не єдиним Бруно Шульцом може писатися та нечисельна єврейська громада, що залишилася у місті.

СПАДЩИНА, ЯКУ МИ ВТРАЧАЄМО

Далі наш шлях дерев'яними церквами пролягав за межами України. Але спочатку треба було перетнути кордон із Євросоюзом... Якщо хтось думає, що після введення безвізового режиму це стало простою формальністю, то глибоко помиляється. Мовляв, покаж біометричний паспорт – і їдь вглиб Європи... Насправді це не так: власники біометричних паспортів мають обов'язково продемонструвати прикордонникам запрошення у гості від мешканця Євросоюзу, по-друге – слід мати доказовий факт оплати ночівлі в країні Шенгенської зони. Плюс такі неодмінні дрібниці, як страхівка та певна сума грошей... Цікаво, що у власників віз не питають запрошення, але обов'язково перевіряють відтиски пальців. Мене ідентифікували лише з третьої спроби (третього пальця). Крім того, наш зарезерований, але неоплачений готель польські прикордонники сприйняли як щось на зразок «фількіної грамоти». Втім, пропустили. Перетинали ми кордон поблизу Хирова, де рух невеликий. Процедура зайняла менш як дві години. Недовго... Скажімо, місяць перед тим моєму автобусу довелося простояти у черзі на переході у Шегинях понад 8 годин.

Після перетину переходу на лінії Хирів-Кросценко ми пройшли кілька десятків кілометрів на південь уздовж українського кордону. Першим закордонним

Синагога у Дрогобичі

Церква у Репяді

об'єктом стала найкраще збережена бойківська церква на території Польщі – Архангела Михайла – у селі Смільник. Розташована на високому пагорбі у Карпатах із неймовірними краєвидами. Постала у 1791 році. Вхід до неї вільний, тож туристів вистачало – переважно поляків, принаймні людей, що говорили польською мовою.

Церква діяла навіть після Другої світової війни. Але у 1951 році цю територію – невеличку смугу площею 42 тисячі гектарів вздовж кордону – СРСР віддав в обмін на аналогічну ділянку, що розташовувалась північніше, на теренах Польщі. В результаті, старовинні міста Белз, Угнів, Варяж, Кристинополь (Червоноград) із прилеглими селами стали частиною УРСР, а ось суто бойківські села перейшли у підпорядкування Польщі. Усі мешканці регіону (понад 32 тисячі) були відселені зі своєї прабатьківщини й депортовані на рівнинні землі Одещини, Миколаївщини, Херсонщини і Донеччини. Тож Смільник обезлюднів, а церква занепала.

Об'єкт ЮНЕСКО у Туранському

Втім, на «бойківські» місця були завезені поляки, частково з обмінних територій Белза, Варяжа та інших місць. У 1969 році храм був відновлений, але нині він діє як костел. При цьому на його території збереглися могильні хрести з написами кирилицею, що нагадує про «українськість» храму і всієї місцевості.

Проїжджаючи назад, ми всюди зупинялися біля дерев'яних церков, які колись були греко-католицькими, а нині переважно римокатолицькі. Жлобек, Рабе, Чарна Гурна – все це практично втрачена українська спадщина, адже більшість населення гірських районів теперішніх польських Карпат формували українці...

Зате про своє поляки не забувають: майже на кожному храмі є табличка, що нагадує про трагічне виселення польського населення у 1951 році із Белза, Варяжа, Кристинополя тощо. Утім, до честі сусідів, вони пам'ятають і про трагічні сторінки інших етносів, що населяли ці землі. Біля тих же сакральних споруд стоять камені

чи вмонтовані таблички-згадки про замордованих гітлерівцями євреїв і циган – приблизно такого змісту: у такому-то році (переважно 1942–43) в цьому місці було страчено стільки-то людей такої-то національності...

До речі, подібні пам'ятні знаки ми бачили впродовж усієї нашої польської мандрівки (невеликий відтинок північної частини Підкарпатського і північно-східної частини Малопольського воеводств).

УКРАЇНСЬКІ «ІНДІАНЦІ»

Наступна «юнесківська» церква – Архангела Михайла – чекала нас значно західніше, в лемківській частині Карпат – селі Туринсько, поблизу цікавого для української історії містечка Команьча. Туринський храм збудований на початку XIX століття, єдиний на нашому шляху східнолемківського типу. У приміщенні зберігся цікавий іконостас, а у бабинці – малюнок, що представляє Христа у лемківській хаті. Після депортації лемківського населення у 1947 році споруду передали римокатоликам, а згодом її закрили. Останні десятиліття храм належить Польській православної церкві, яка має свої парафії у цій місцевості. Тоді через певні причини лемки змушені були переходити на православний обряд. Розташована вона на пагорбі, й треба до неї підніматися вгору, що, втім, аж ніяк не відлякує чисельних туристів. Навіть за дощової погоди тут було кілька сімей, котрі фотографували дерев'яну красуню з різних ракурсів.

Поряд із Туринськом розташовані ще кілька знакових для українців місць. Зокрема, село Репідь, відоме своїм національним духом.

У 1824 році тут постала греко-католицька церква Архангела Михайла. Поряд побудували школу з українською мовою навчання, спочатку дерев'яну, а згодом її замінила кам'яна. Також у селі була своя «Просвіта», тож не дивно, що тут вирувало українське культурне життя. На початку XX століття понад дві сотні селян уміли писати й читати, і це було дуже високим показником. Мешканці Реподі масово підтримали створення Східнолемківської республіки у 1918 році, півсотні мешканців їздили на Закарпаття – воювати за Карпатську Україну в 1938-ому. А на кладовищі поряд із церквою – завжди чепурно прибрана могила управителя школи кінця XIX століття Андрія Крупського.

Цьогоріч в Україні відзначають 100-ліття Української революції, тож практично кожен українець знає про два потужні державні утворення того часу – УНР і ЗУНР. Проте більшість наших земляків навіть не здогадуються про існування Східнолемківської, або інакше – Команьчанської республіки (за назвою міста, де був розташований оборонний штаб). І хоч до індіанців Америки Команьча не має ніякого стосунку, але жартівливо місцевість

це утворення не сприймало українства, поляки дивилися на його діяльність поблажливо. Але коли керівництво республіки вирішило приєднуватися до Чехословаччини – як складова Підкарпатської Русі, у березні 1920 року на терени невизнаної республіки були введені польські війська. Проіснувало це утворення 15 місяців, а його лідери постали перед польським судом як сепаратисти. Цікаво, що Команьчанська республіка вибрала синьо-жовтий колір для свого прапора, а Лемсько-Русинська – синьо-жовто-зелений.

«ШЛЯХ ДЕРЕВ'ЯНОЇ АРХІТЕКТУРИ»

Поки ми мандрували місцями дерев'яних церков, звернули увагу, що біля кожної з них є стенд із назвою (польською мовою) «Шлях дерев'яної архітектури». На стенді намальовано мапу, де виділений храм, розташований поруч. А знизу під картою – опис трьох найближчих сакральних споруд польською, німецькою та англійською мовами. Користуючись цією схемою, можна легко визначити розташування наступного місця мандрівки, що дуже зручно для туристів, котрих на цих гірських маршрутах чимало.

Православна церква у Команчі

називається «індіанською». Республіка виникла 4 листопада 1918 року, через кілька днів після проголошення ЗУНР у Львові, до її складу входило понад 30 сіл з українським (тобто лемківським) населенням, в тому числі й Смільник. Того ж року громадою було ухвалено рішення приєднатися до ЗУНР, але перешкодою стала відсутність спільного кордону. Східнолемківська республіка проіснувала майже 3 місяці, доки 24 січня 1919-ого польські формування не захопили Команьчу. Нині село – центр гімни (по-нашому – об'єднана територіальна громада), до якої входять 20 населених пунктів.

Цікаво, що водночас трохи західніше – у Флоринцях – була проголошена Західнолемківська (або Лемсько-Русинська) республіка. Втім, у цій частині переважали промосковські настрої, тож і об'єднання пропонувалося з Росією, а не з ЗУНР. Враховуючи, що

Також на трасах є вказівники, які показують, де розташований той чи інший об'єкт і яка до нього відстань. Випускаються також спеціальні на цю тему путівники, а ще маршрути існують в електронному варіанті.

Як виявилось, подібні маршрути розроблені у 4 польських воеводствах, починаючи з 2001 року. Наша експедиція цікавилася насамперед українською спадщиною, тож шлях проліг Підкарпатським (столиця Жешув) і Малопольським (столиця Краків) воеводствами, історичними місцевостями Бойківщини і Лемківщини. Загалом Підкарпатський шлях дерев'яної архітектури має понад 1200 кілометрів: він поділений на 9 маршрутів. Це майже 130 церков, костелів, скансенів, а також садиб і палаців. Малопольський має півтори тисячі кілометрів і налічує понад 250 пам'яток.

Українська мистецька культура багата своїми іменами – в музиці, красному письменстві, пластиці.

Володимир
ГРАБОВСЬКИЙ
Олександра
НІМИЛОВИЧ

БЕРЕГІНЯ СПАДЩИНИ МИТЦЯ

Марта Онуфрив

Не секрет, що чимало з цього безцінного фонду загинуло безповоротно, і однією з головних причин цього є катаклізми ХХ сторіччя. Втім, навіть у більш сприятливих родинних умовах – говоримо про збереження спадщини митця! – не раз життєві обставини складаються так, що його здобутки зникають у безвісті.

Йосип Гошуляк (1922–2015) залишився в пам'яті сучасників – в Україні та західному зарубіжжі – насамперед як співак (бас) найвищого мистецького рівня. Його голос порівнюють із майстерністю найвідоміших вокалістів світу, і це зіставлення зовсім не хибує перебільшенням. Водночас особливою рисою особистості Й. Гошуляка, яка істотно його вирізняє серед інших, є його розуміння збереження спадщини. У стосунку такого крихкого, нематеріального явища, як музика, особливо важлива фіксація мистецтва звуків ще в час розквіту голосу, якому під силу було майстерно опанувати класичний оперний репертуар, шедеври камерної музики.

Й. Гошуляк зумів утілити своє мистецтво у грампластині, записавши низку грампласток із майстрами – концертмейстерами, симфонічним оркестром, диригентами. Крім того, як професійний бібліограф – Й. Гошуляк, чудово володіючи музичним звуком, знав ціну літературного слова. Тому й провадив, крім іншого, розгорнуте листування з українцями цілого світу – літераторами, театралами, художниками. А у вільний від обов'язків час брався за перо і писав статті, есеї про наболілі проблеми української культури. Можливо, в майбутньому ця сотня листів, що мають характер не лише приватного, а значно ширшого – суспільного, мистецького та іншого змісту, його публіцистичний доробок – будуть належно вивчені.

З історії світової культури відомі приклади, коли поруч із митцем є дружина. Попри те, що кохана жінка стає натхненницею, «музою», що чудово розуміє творчі наміри свого «мужа», трапляються цікаві, навіть унікальні випадки, коли дружина, перевершуючи роль «музи» і дбайливої господині дому, відкриває в собі інші риси. Власне, так сталося у родині Йосипа Гошуляка: близько 30 років його дружина Марта Онуфрив – публіцист, громадська діячка України й діаспори – була оберегом спадщини співака. Далеко не в кожного музиканта можна відшукати, крім, зро-

зуміло, нот і фонозаписів, інші атрибути митця-інтелектуала. Це можуть бути книжки різноманітного змісту й характеру, твори образотворчого мистецтва, газети і журнали – неопіненні свідки буремних подій у світі.

Що ці збережені раритети в діаспорних колекціях українців мають величезне значення для нашої культури, яка піддавалась нещадному нищенню, привласненню іншими державами у тривалі епохи бездержавної дійсності, – мабуть, зайве нагадувати. У спадщині Йосипа Гошуляка цього було дуже багато, і логічно висловити припущення, що найпершим завданням було повідомити зацікавленій спільноті про наявність цих духовних скарбів, так би мовити «легалізувати». Тут варто зауважити, що вони збиралися цілеспрямовано багаторічною копіткою працею, власними скромними коштами.

До упорядкування, формування книгозбірні, нотозбірні, епістолярію тощо ще в 1990-их роках активно долучилася Марта Онуфрив. Зрозуміло, що, крім плекання домашнього затишку – звичних для української жінки справ – потрібно було активно переключитися на інші види діяльності. Жінка-патріот, публіцистка, поетка, пані Марта добре відома українській спільноті Канади. Донька священика УГКЦ, отця Григорія Онуфрива, який пройшов багато складних шляхів українського пастиря (про нього донька написала чудовий спомин – надрукований кілька літ тому в Івано-Франківському часописі «Перевал»), прямувала раз і назавжди визначеним шляхом, який стигло обмежувати двома істинами – Бог і Україна. Зрештою, її повідомлення – полемічні, часом гострі, але завжди правдиві, думається, не забувають читачі.

Коли ж «відкрилися» скарби Йосипа Гошуляка, мимоволі треба було братися до роботи і порядкування, редагування, а далі

шукати шляхів до публікації в Україні. У 1995 році у Львівському видавництві «Каменярь» виходить друком поважний фоліант: «Йосип Гошуляк. Його не цурайтесь» (майже 600 сторінок: листи, спогади, матеріали). Далі ще одне видання – низка унікальних світлин: «Йосип Гошуляк: Миті життя» (2002).

У Видавничому домі «Києво-Могилянська академія» – наступна, понад 900-сторінкова книжка: «Орав свій переліг. Йосип Гошуляк: від маминої пісні до вершин вокалістики» (2012). Видання повниться нарисами, спогадами, рецензіями, науковими розвідками про творчість Й. Гошуляка, його авторськими публікаціями, епістолярними зразками, цікавими світлинами, ще барвистіше розкриваючи творчий і життєвий шлях митця. Нарешті, у тому ж київському видавництві виходить збірник «Свою Україну любіть. Йосип Гошуляк: до тебе в пісні ліну, рідний краю» (2014). Чи потрібно нагадувати, що упорядником, часом автором-упорядником була невтомна і завзята Марта Онуфрив?!

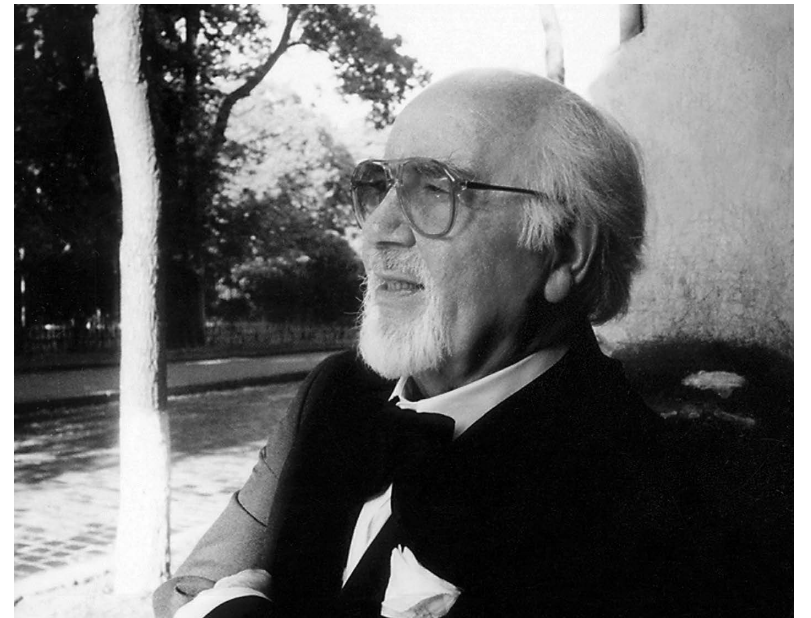
Під час презентації книжки «Орав свій переліг. Йосип Гошуляк: від маминої пісні до вершин вокалістики» у Києво-Могилянській академії 2012 року відомий письменник, музикознавець, публіцист і журналіст Іван Лисенко у своєму виступі справедливо наголосив, що «в українській культурі були тільки дві дружини – Григорія Косинки і Йосипа Гошуляка. Вони присвятили себе поверненню мистецьких спадщин своїх чоловіків у культурну скарбницю України!» Звичайно, тут варто згадати і Зеновію Штундер (1927–2016), дружину Станіслава Людкевича, яка все своє життя присвятила опіці над спадщиною митця, з ініціативи якої був створений Меморіальний музей композитора у його власному домі. А наслідком її невтомної дослідницької праці ста-

ли ґрунтовні видання музикознавчої спадщини С. Людкевича та монографії про його творчість.

Дискографія співака Йосипа Гошуляка налічує три платівки (1967, 1975, 1982), дві аудіокасети (1994) і п'ять компакт-дисків (1999). У 2012 році в Києві – до 200-річчя від дня народження Тараса Шевченка – співак разом зі своєю дружиною пані Мартою підготував і видав комплект із трьох компакт-дисків під загальною назвою «У поклони Кобзареві»: перший – «І воспою знову» (містить дванадцять композицій до слів Т. Шевченка), другий диск – «Басові арії та монолози» (перезапис, проте у 2012 році було здійснено опрацювання і повернуто повновартісне звучання голосу), третій – «Надію в серці привітаю» (налічує шість музичних творів на слова Т. Шевченка українських композиторів М. Лисенка, М. Вериківського, М. Фоменка, О. Бобикевича). Ці альбоми відтворюють (оживляють) могутній бас великого співака, мінливість і багатство його колориту, майстерність, пристрасть, глибину,

редала до України (Київ, Львів, Тернопіль, Чортків, Івано-Франківськ, Дрогобич, Стрий) неопіненні коштовності з архіву свого чоловіка. І це творить перспективу відкриття кімнат-музеїв співака Й. Гошуляка в Тернополі й Чорткові.

До слова, в Україні вже утвердилася добра традиція у справі відновлення, збереження та повернення культурних цінностей. Більшість документальної спадщини надійшла до нашої держави впродовж 1991–2017 років з ініціативи приватних осіб, діаспорних організацій і товариств, наукових установ зарубіжних країн, а також – у деяких випадках – за допомогою українських урядових структур. У такий спосіб повернуто мистецьку спадщину художниці Галини Мазуренко, архівна спадщина О. Ольжича та О. Олесья, архів Державного центру УНР в екзилі, колекція документів зі Словаччини, так звана «Пряшівська колекція» (висвітлює життя та діяльність української еміграції в Чехословаччині у першій половині ХХ ст.). Згодом – приватні

Йосип Гошуляк

силу і грацію, смак і драматизм виконавця, а друковані видання про знаменитого співака Й. Гошуляка – українця-патріота – дозволяють усвідомити вагомість його спадщини у примноженні духовних цінностей рідного народу.

Для кожної творчої особистості, тонкої і вразливої, важливо мати надійну опору й підтримку, тому це величезна заслуга в повноцінній творчій опіці над спадщиною Й. Гошуляка належить саме Марті Онуфрив, яка була не тільки його дружиною, а й вірним другом, янголом-охоронцем, а після відходу у вічність митця проводить титанічну працю задля збереження та популяризації його творчої спадщини. Саме з цією метою вона пе-

архіви М. Антоновича, І. Соневицького (Інститут літургійних наук Українського католицького університету у Львові) тощо.

Завдяки старанням і зусиллям пані Марти – берегині спадщини співака, книголюба і книгознавця Йосипа Гошуляка – чимала частина його спадку (32 пакунки вагою понад тисячу кілограмів) у 2017 році була передана до України й поповнила фонди багатьох книгозбірень. Надіслано художню й нотну літературу, якої не було в каталогах цих закладів: Центрального державного архіву літератури та мистецтва України (зокрема, з унікальними рукописними нотними зшитками композитора, диригента Олександра Кошиця, підготовані ним

до друку у 1924 році); бібліотеки Львівської національної музичної академії імені М. Лисенка (зокрема, 27 рукописних нотних зшитків із музичної спадщини диригента, композитора Лева Туркевича, 5 рукописних нотних зшитків із музичної спадщини композитора Стефанії Туркевич та інших композиторів діаспори); Львівської обласної універсальної наукової бібліотеки (відділ мистецтва і літератури та відділ україніки); Львівської національної наукової бібліотеки України імені В. Стефаніка; наукових бібліотек Львівської академії мистецтв, Українського католицького університету (богословська література та музичні духовні твори), Івано-Франківської духовної семінарії (богословська літерату-

ра), Тернопільського музичного училища імені С. Крушельницької; Тернопільської обласної універсальної наукової бібліотеки; Дрогобицької центральної міської бібліотеки імені В. Чорновола; бібліотеки Інституту музичного мистецтва Дрогобицького державного педагогічного університету імені І. Франка; Стрийської міської бібліотеки імені М. Шашкевича; Тернопільського обласного краєзнавчого музею.

Із велетенського фонографічного зібрання Й. Гошуляка до фондів Центрального державного кінофотофоноархіву України імені Г. Пшеничного було передано 394 грамплатівки, 72 магнітні стрічки, 4 компакт-диски і 56 аудіокасет із записами світової музичної класики (опери:

Дж. Верді «Аїда» (рекордування оперних театрів Мілану (Ла Скала), Риму, Лондона), «Травіата», «Макбет», «Ріголетто», «Набукко» (Метрополітен-опера); Ж. Бізе «Кармен» (Метрополітен-опера); В. Белліні «Норма», «Сомнамбула» (Ла Скала); Дж. Пуччіні «Богема» (опера компанія NBC); Ж. Оффенбаха «Казки Гофмана» (Метрополітен-опера), «Прекрасна Гелена» (Париж); Дж. Россіні «Італійка в Алжирі», А. Понкіеллі «Джоконда» тощо). А також матриці і платівки Й. Гошуляка, його аудіокасети та компактні диски. Серед подарованих звукозаписів – солоспіви у виконанні Ф. Шаляпіна, Б. Христова, А. Кіпніса, Л. Паваротті, Джіні Чіні, Е. Пінца, Б. Джілі, Т. Гоббі та інших; симфо-

нічні полотна у виконанні відомих симфонічних оркестрів: твори Л. Бетховена, Ф. Шуберта, Й. Гайдна, Й. Брамса, Р. Шумана, Я. Сібеліуса, Ф. Люта, В.-А. Моцарта, К. Дебюссі, А. Дворжака, Ф. Шопена тощо.

Унікальні фотодокументи (93 фотодокументи та слайди), що відображають життєвий і творчий шлях Йосипа Гошуляка також поповнили фонди Центрального державного кінофотофоноархіву України.

Цей значущий пласт приватного архіву мистця – рідкісні й цінні документи та видання різних років – сьогодні стали доступними широкій громадськості й науковцям в Україні. З огляду на те, що окремі з цих раритетів важко віднайти у бібліотеках України,

ця тема, напевно, заслуговує на окреме наукове дослідження.

Жертвна мистецька діяльність Йосипа Гошуляка і титанічна праця Марти Онуфрів у справі збереження спадщини співака, їхнє захоплення музикою, мистецтвом загалом, любов до друківаних джерел, розуміння ролі культури у житті суспільства та збереженні нашої національної ідентичності – має велике культурологічне значення. Це допомагає дослідженню цілісної картини українського історичного та культурного простору, зв'язків української діаспори з Батьківщиною, править за добрий взірць нам, як по-справжньому працювати в цій царині, як формувати правдивий патріотизм, що так потрібен нам, українцям, сьогодні.

СВІТОВА ВЕЛИЧ ГЕНІЯ НАЦІОНАЛЬНОГО

Нещодавно Указом Президента України письменнику, театрознавцю і головному редактору журналу «Музика» Володимирові Корнійчуку присуджено премію «Українська книжка року» – за книгу «Марія Заньковецька. Світова велич генія національного» (номінація «За вагомий внесок у розвиток українознавства»). З цим ми і вітаємо автора!

Нижче подаємо рецензію на премійоване видання.

2017-ий рік – ювілейний для українського театру корифеїв. 135 років тому, 27 жовтня 1882 року, на сцені Народного зібрання в Єлисаветграді (тепер, дякувати Богу, Кропивницькому!) в ролі Наталки («Наталка Полтавка» І. Котляревського) дебютувала 28-річна Марія Заньковецька. Саме ця дата вважається днем народження нашого класичного театру.

І чим більше років відділяє нас від цієї події, тим більш очевидно, що ми катастрофічно заборгували перед нашими земляками, яких за минулі роки пафосно (але цілком заслужено) нарекли «корифеями» (тобто провідними, світилами), а водночас всіляко мусували думку про «глибоку провінційність», «селючість» тощо їхнього мистецтва. Немає потреби переконувати в героїчності їхніх діянь: в умовах жорстких цензурних утисків, усіляких мовних заборон вони створювали сюжети й образи, що не поступалися шекспірівським. Їхні трагедії й комедії і сьогодні валять та хвилюють...

Певною мірою компенсувати брак уваги до українського класичного театру й заповнити цю прогалину покликана книжка відомого сучасного журналіста й театрознавця Володимира Корнійчука «Марія Заньковецька. Світова велич генія національного» (К.: «Криниця», 2015), випущена до 160-річчя великої актриси.

Марія Костянтинівна Адамовська – Хлистова – Заньковецька. «Зірка українського театру». «Неперевершений майстер сценічного слова». «Могутній талант, який зробив би честь найкращій європейській сцені». Маня. Муха... Це все про неї. І зібрано в одній книжці. «Мистецтвознавче дослідження» – зазначено на авантитулі. Насправді ж – це швидше дайджест. Такий собі мікст із наукових статей, рецензій, мемуарів, листів, відгуків тощо. Є навіть роз-

шифрування документального фільму. Можливо, прихильників «чистого жанру» подібна «солянка» й роздратує. Я ж убачаю в цьому лише певний плюс.

Матеріал, представлений у книжці, зібраний буквально «у просторі й часі»: від найперших відгуків (Симон Петлюра – перший біограф М. Заньковецької) – до акторських алузій Лариси Кадирової (яка на сцені грала Марію Заньковецьку). Від першоджерел (листи до Марії Костянтинівни й від неї до різних адресатів) – до уявної екскурсії залами Музею Марії Заньковецької.

При всій строкатості, книжка чітко структурована: чотири частини з прелюдією і постлюдією. У першій частині «Ave, Maria! або Психологічні особливості акторської творчості Марії Заньковецької» автор представив власне дослідження, розпочате ще на зорі його театрознавчої діяльності, тобто на студентській лаві Театрального інституту імені І. Карпенка-Карого. Фактично – це була чи не перша розвідка з психології сценічної майстерності, що виявило неабияку сміливість і настирливість молодого тоді науковця. Звісно, допомогло йому тісне спілкування з видатним українським актором Борисом Романицьким,

який не лише добре знав Марію Костянтинівну, а й вважав себе її учнем.

В. Корнійчук спробував систематизувати акторські прийоми М. Заньковецької (базуючись на теорії психології творчості Л. Виготського), типологізувати зіграні нею ролі, дослідити «особливості її суттєво-гіпнолічного впливу на глядачів» (саме так названо один із підрозділів). Нині ця попервах тоненька брошурка переживає вже третє видання, що свідчить про неабияку її загребувальність як серед молодих акторів, так і в середовищі театрознавців. У другому розділі зібрано відгуки преси на попередні видання. Хтось убачатиме в цьому марнославність автора. Я ж – додаткові штрихи до портрету самої Марії Костянтинівни, хоча і кризь призму Корнійчукового дослідження про неї.

У частині другій – «Марія Заньковецька у спогадах сучасників» – зібрано свідчення очевидців її геніальності: самих корифеїв – Миколи Садовського, Панаса Саксаганського, Софії Тобілевич, Івана Мар'яненка, того ж таки Б. Романицького, Івана Рубчака та інших. І особливого щему додають вірші, присвячені їй, Незрівняній: Павла Тичини («Кантата»), Панаса Мирного, Олександра Олеся, Максима Рильського, Івана Драча.

Третя частина «Статті. Документи. Листування» містить привітальні телеграми, відгуки І. Нечуя-Левицького, А. Чехова, К. Станіславського, І. Франка з нагоди її ювілеїв. А також – окремі, нещодавно віднайдені листи з найрізноманітніших питань – ділових і приватних, що свідчать про широке коло її спілкування й величезний пієтет, із яким ставилися до Марії Костянтинівни респонденти. Доповнює розділ вельми цікавий фрагмент хронологічного життєпису М. Заньковецької, відтворений Наталією Бабанською (директоркою Музею Заньковецької) та Кияною Шев'яковою (науковим співробітником цієї самої установи)

Четверта частина – «Нові архівні розвідки, знахідки та матеріали про життя і творчість Марії Заньковецької» – найцікавіша, бо вмістила дослідження останніх десятиліть, коли перестали діяти раніше добре налагоджені інформаційні центри, й багато опублікованого, розсипаного по малотиражних наукових виданнях, сприймається як абсолютно нове. З особливим трепетом прочитала я вибране листуван-

ня Марії Заньковецької з Миколою Садовським, де людська драма цих двох великих особистостей постає в динаміці: від зародження почуття, розпаду пристрасті – до пізніших прикостей і образ, аж до повного розриву й лише офіційно-ділових записок.

Є також інші листи – до Олени Пчілки, П. Саксаганського, Наталії Богомолець-Лазурської та інших – написані незадовго до смерті, вже тяжко хворою жінкою, але до останніх днів такою інтелігентною, делікатною, турботливою... Мандрівка залами Музею головної героїні ніби підбиває підсумок зануренню в життєві будні й свята, хвилини тріумфу й душевних мук Марії Костянтинівни і викликає бажання терміново відвідати рідну її домівку, де так дбайливо зберігається пам'ять про неї, де завдяки самовідданій праці співробітників живе її дух.

«Постлюдія» містить інтерв'ю з Ларисою Кадировою, яка розповідає про своє бачення значення Марії Костянтинівни для українського театру та перевтілення в неї під час «вживання» в роль; розповідь головного режисера Львівського театру імені Заньковецької Федора Стригуна з приводу того, чому саме її ім'ям названо заклад. А насамкінець – інтерв'ю з В. Корнійчуком, де постає портрет самого автора в ореолі його багаторічної творчої та наукової діяльності.

Вагомим чинником є також доволі розлого бібліографія видань, присвячених Марії Заньковецькій, а також великий масив світлин актриси: психологічних етюдів, фото в ролях, фотопортретів, художніх портретів та пам'ятників їй. «Читає в цій книжці чекають нові відкриття й подивування талантом легендарної «королеви», як її називав Чехов, українського театру», – справедливо написав у докладній передмові «Найяскравіше світило українського театру» директор видавництва «Криниця», народний художник України, лауреат Національної премії імені Тараса Шевченка Леонід Андрієвський.

Отож книжка буде цікавою всім: і спеціалістам, і широкому загалу. Кожен, упевнена, знайде в ній щось своє. І назавжди незворотно заховається. Ave, Maria!

Про Міжнародний дитячий та юнацький фестиваль-конкурс циркового та естрадного мистецтва «Понтійська арена» знаю не з чуток.

Леся САМІЙЛЕНКО

Адже двадцять років поспіль працювала інформаційним партнером дивовижного дійства, яке всі ці роки було справжнім фестивалем і святом для Севастопольців та гостей міста. Слово «справжній» вживаю також неспроста, адже знаю, що цей статус мали й десятки інших дитячо-юнацьких проєктів, які насправді були без жодних ознак фестивального формату. А «Понтійська арена» вразила і привернула мою увагу саме відчуттям свята і безлічі приємних несподіванок, які його організатори щедро дарували всім учасникам щодня.

Кожна подія має свій ефект після смаку, тому дуже доречно згадати й про добрий апетит, який щороку лише зростає в очікуванні літа і змоги стати учасником севастопольського фестивального штурму.

Переказувати все, що сталося після анексії Криму, не варто хіба й тому, що з 2017-ого року я і мої друзі мали змогу згадати все найкраще про «Понтійську арену» та її незмінних організаторів – Валентину Колесніченко і членів її інтелектуальної й духовної родини – вже в Києві. Саму берегиню цієї родини давно називають «мама Валя фестивалю» і знають далеко поза межами України.

Адже друзів у жінки – море, бо вона й сама вміє щиро дружити, і дітей своїх та онуків навчила цінувати людські стосунки понад усе. І це я знаю також не з чуток, а спостерігаю вже два десятки років поспіль, і з року в рік ці мої враження лише збагачуються спостереженнями зміцнення стосунків із дуже цікавими людьми з усього світу, які стають учасниками «Понтійської арени», як правило, назавжди.

Коли я вперше спілкувалася з пані Валентиною в Севастополі, то усвідомила таку цікаву річ: жінка є не лише мешканкою міста, яка його любить, але й особистістю, котра прагне збагатити життя Севастополя тим, чого йому не вистачає. А бракувало місту, на думку цієї пані, – цирку... Погодяться з цим севастопольці чи ні – справа кожного, але з появою «Понтійської арени»

СЕВАСТОПОЛЬСЬКА ХВИЛЯ НА СТОЛИЧНИХ ПОРОГАХ

місто таки сповна відчуло смак і залюбленість цієї родини в циркове мистецтво. Адже протягом всіх фестивальних днів від бази, де жили конкурсанти й усі учасники, знаменитої «севастопольської Мушлі», що в серці міста, і до корабельних палуб, які перетворювалися на концертний зал, – все наповнювалось голосами і посмішками дітей та просто щасливих людей... Все в Севастополі дихало мистецтвом і, зокрема, цирком.

«Мама Валя фестивалю» з Понтиком

А спробуйте вдихнути в такий мегаполіс стільки здорового і необхідного для його розвитку повітря, щоб воно відчуло себе таким, що штормить від сили духу. Кажуть, Перун з вами, чи Посейдон благословив, але двадцять років поспіль цей фестиваль щоліта збирає друзів і розширює свої горизонти.

Після анексії півострова Валентина Колесніченко однією з перших визначилась у своєму ставленні до буремних подій і стала однією з тих, кого нині називають «біженцями з Криму». Розум допоміг усвідомити, що з проукраїнсько-європейською позицією їй там залишатися просто небезпечно. Маючи в Києві трьох власних дітей, двоє з яких свого часу здобули вищу освіту в Києво-Могилянській академії, вона вчинила логічно. А мешкає «мама Валя фестивалю» разом зі своїми кримськими земляками

в передмісті столиці. І не тому, що їй відмовляють у чомусь власні діти, а тому, що не хоче бути тягарем у їхньому житті.

нема, а після проведення першого туру в Києві «Понтійська арена» відбудеться знову в Болгарії та у Німеччині.

Каже, що серед своїх легше не лише живеться, але й дихається, бо всі вони – на одній хвилині та прагнуть одного... Для цих людей «Крим наш» – не гасло, а глибоке і кровне переконання, яке в останні роки стало життєвим кредо.

Тож у 2017-ому, після болгарських сторінок історії цього фестивалю, тобто проведенні його в місті Бургас, захід відбувся вже у столиці України. Правда, у скромних, але наповнених креативними ідеями та ентузіазмом організаторів умовах – на околиці Києва, в Палаці культури Дніпровського району. Тут не було моря, тут не було сонця, але тут ожила і нагадала про себе прекрасна й незабутня для всіх його учасників «Понтійська арена». Все було на висоті, бо з такої хвили, яка підняла кримський фестивальний рух до вершин світової слави і популярності, впасти можна лише в обійми любові й поваги багатотисячної аудиторії шанувальників. Іншого шляху

КОМПАНЦЕВА-PERRETUUM MOBILE

Наталія Компанцева із прапором

Наталія Компанцева – кінооператор, фотохудожник. Тричі лауреат кінофестивалю «Молодість», володар золотої медалі Міжнародного фестивалю в Кишиневі (1980), срібної медалі Всесоюзного фестивалю спортивного кіно в Каунасі (1983).

Певний час працювала на телебаченні (ICTV, «ТЕТ», «1+1»). Як фотограф – брала участь у більш ніж сорока міжнародних європейських і азійських фотосалонах, здобувала нагороди міських та республіканських фотоекспозицій і конкурсів. Персональні виставки Наталі Компанцевої відбувалися в різних містах України і в Аддис-Абебі (Ефіопія).

– Фотографія для Вас – випадок чи закономірність?

– Я виросла в сім'ї, де атмосфера фотографії була звичною. Моя мама фотографувала, у неї була камера «Фотокор». До речі, ця камера зберігається в Музеї фотографії у місті Рівному. У нас збиралися багаточисленні «тусовки» митців і просто цікавих та неординарних людей.

– Можна сказати, що Ви з дитячих років приєдналися до гурту фотоаматорів?

Викрадення нареченої

факультет Київського державного інституту театрального мистецтва імені І. Карпенка-Карого.

– Можете похизуватися своїми здобутками в українському кіно?

– Так. Із 1979 по 1993 роки я працювала кінооператором кіностудії «Київнаукфільм». Близько 12 років співпрацювала з режисером Володимиром Хмельницьким. Зняла фільми: «На прив'язі біля злітної смуги» (1989), «Зелене золото Якутії» (1990), «Вірний Руслан (Історія вартового собаки)» (1991), «Академік Лебедев», «Золоті ворота» (1992), «Академік Глушков – погляд з майбутнього», «Південний фронт. Фільм 63». У документальному циклі в моєму портфоліо є такі стрічки: «Невідома Україна. Нариси нашої історії» (1993), «Хто гоїрани козакам» у документальному циклі «Невідома Україна», «Лі-

– Взагалі, спочатку фотографія мене мало цікавила. Я активно займалася спортом – волейболом. До 25 років я вся була в спорті.

– Куди вирішили вступити після закінчення школи?

– Школу я закінчила із золотою медаллю і вступила до Київського університету, але згодом вирішила перевестись у медичний інститут. Після його закінчення я відмовилась іти до аспірантури і пропрацювала 5 років на станції швидкої допомоги. Я все це розповідаю, щоб ви зрозуміли, що життя наше складається з окремих випадків, але ці випадки – далеко не випадковості.

– Коли Ви почали займатися фотографією?

– Перші мої кроки у фотографії я зробила у свої 29 років. Тоді я на першу зарплату купила фотоапарат «Київ-9А». На той час я займалась гірським і водним туризмом. Тому дуже хотілося зафіксувати пейзажі, які мені довелося побачити під час мандрівок.

– З цього часу Ви стали постійно фотографувати?

– Я б так не сказала. Фотографія в цей період відіграла значну роль у виборі моєї другої професії – кінооператора. Я зуміла пробитися у світ кіно завдяки моїм фотознімкам. Вступила на операторський

Шаманка

карська справа в Україні» (1993) та інші. Певний час працювала на телебаченні. Є членом Національної спілки кінематографістів України.

– А як Ваші близькі ставилися до Вашої професії, зокрема чоловік? Адже така кількість кінострічок свідчить про те, що Ви часто бували у відрядженнях...

– Мій чоловік поставив питання руба: «Або я, або кіно!» Я не могла покинути кіно, і згодом чоловік від мене відмовився повністю.

– Зрозуміло. І все ж таки, коли Ви почали займатися фотографією? До знайомства з Вами, враховуючи кількість виставок, у яких Ви брали участь, складалося враження, що це мало тривати ще з юних або ж хоча б із юнацьких років...

– У світ фотографії я повністю занурилася вже перебуваючи на

Йдемо в Європу

пенсії. Я принесла свої фотографії в редакцію журналу «Стиль життя». Редактор Наталія Карпова повірила в мене і запропонувала співпрацю. Довелося швидко освоювати комп'ютер і фотошоп.

– Коли з Вами спілкуєшся, здається, що Ви протягом усього

життя постійно чогось навчаєтесь?..

– Я весь час поповнюю свої знання і паралельно вміння. Без цього просто неможливо рухатися вперед.

– У Вас за плечима – участь у конкурсах, фотоекспозиціях. Розкажіть про них.

– Я організувала і провела 22 персональні виставки, брала участь у 45 міжнародних фотосалонах. Окрім цього, я і надалі активно беру участь і готую нові проекти. Один із останніх – фотовиставка «Скромна чарівливість Парижа».

– Багато фотознімків, виставок. А чи є серед них найулюбленіші?

– Один із моїх проєктів особливо дорогий для мене. Це – «Загублений світ. Подорож в глибину століть». Зйомки проходили в Африці, в Ефіопії. Селище, в якому я побувала, продовжує жити так, ніби надворі не ХХІ століття, а початок світу – первіснообщинним життям. Все виглядало дуже натурально, природно. Я отримала багато вражень, емоцій, і це, я переконана, вдалося відтворити у фотографіях. До речі, до своєї круглої дати планую нову фотовиставку. Неодмінно і вас запрошу!

Що ж, про себе подумав: «Ніколи не пізно знайти себе. І бути молодим – це не кількість років, а те, як і чим ти живеш!»

Спілкувався Роман РАТУШНИЙ

Хазяйка двору

ЗОРЯНЕ БЕЗСОННЯ ОЛЕКСАНДРА МОРОЗА

Епіграфом до своєї поеми «Безсоння» Олександр Мороз обрав слова Тараса Шевченка з його поеми «І мертвим, і живим...»: «Подивіться на рай тихий, / На свою країну...»

І, судячи з того, про що думалося автором з цього приводу, сам він таки висловив свої помисли на папері, вдумливо заглиблюючись у все, що відбувається в нашому українському «тихому і райському» куточку світу. А побачити все реально цій людині допоміг не лише багаторічний досвід одного з провідних українських політиків, але й суто національне, як не банально, ментальне відчуття подій, що супроводжують нашу державу на сучасному етапі її творення і постання.

Біографічні дані Олександра Олександровича відомі кожному, хто хоча б іноді або навіть ситуативно цікавився політичною і партійною палітрою української розбудови багатопартійної системи. Партій нині – чи не сотні, а його – «Соціалістична» – й досі діє. Хоча сам її очільник уже давно відійшов від цього політичного угруповання (СПУ) і навіть нещодавно зареєстрував ще одну, свою партію, куди за ним пішли не лише однодумці, але й духовно споріднені українські громадяни. Стосовно категорії «духовно споріднених», то таких людей у цього чоловіка вдосталь. А вже на презентації його численних книг можна зустріти чи не всіх українських представників літературних і мистецьких кіл, які з різних причин гуртуються навколо автора. А ще – факт, що пісні на слова Олександра Мороза, які беруть до свого репертуару найкращі співаки й композитори стають популярними, – незаперечний. Адже кожне слово пісенного тексту цього автора – не лише влучне, але, як правило, й лише серцю представникам української патріотичної спільноти.

Тож не здивувалась, коли почула про вихід чергової поетичної збірки Олександра Мороза. Але прочитати її було цікаво, бо йшлося про поему... Сам автор у передмові каже: «У багатьох своїх попередніх літературних вправах я звертався до мотивів і настрою в творах Т. Шевченка... Тому в «Безсонні» продовжую з ним умовний діалог, повторюючи деякі його фрази і образи...» Так він сам пояснює специфіку свого твору, і так воно є насправді. Але Шевченківський «Сон», на відміну від «Безсоння» Олександра Мороза, – це алегоричний, майже міражний, геніальний твір. А безсонні роздуми автора сучасної гостропубліцистичної поеми – це зовсім інша, можна сказати, що навіть інноваційна жанрова задумка небайдужої людини. Свої прагнення О. Мороз у поемі пояснює такими словами:

*Дозріле лихо я відвертим
словом,
Напевно, не відразу відведу.
Та на суді найвищому готовий
Зізнатися у сумніві: бідовий
Народ іще не осягнув біду.
Свою вину у цьому я вбачаю,
Бо знаю суть початків і причин,
І говорю про них я право маю,
Обов'язок такий в собі тримаю,
Щоб пояснити людям, що за чим.
Або ще й такими рядками:
... У державах,
Що стали сильними давно,
Я земляків стрічав і ставив
Себе на місце їх. І знов
На відстані інакше бачив
Історію, що привела
Їх в чужоземщину, неначе
У тім моя вина була...*

Тож славне безсоння зоряне Олександра Мороза породило ще один літературний твір, автором якого є передусім небайдужа Людина.

Лариса БЕЗСМЕРТНА

ПОЕТИЧНИЙ СПЛАВ ВАЛЕНТИНИ ПАВЛЕНКО

«Ріка на ім'я Здивування» та «Пам'ять місць» – дві невеличкі збірки поезій Валентини Павленко.

Леся САМІЛЕНКО

Вони нещодавно потрапили мені до рук і несподівано полонили мою душу відчуттям свіжості, точності та неповторності мистецького мислення жінки, що здатна не лише мріяти і лігати, але й глибоко мислити. Здивувало мене й те, що ця талановита поетеса має у своєму активі не десятки збірочок, а лише чотири, видані з довготривалими перервами. Хоча ще в 1970 році добірку її віршів друкувала газета «Літературна Україна», і час від часу її поетичні рядки з'являлись на шпальтах часопису «Сучасність»...

Як на мене, то ці факти лише підтверджують мої враження від знайомства з мистецьким доробком, який поетеса має на сьогодні, адже ані графоманії, ані зарозумілої творчої роботи у віршах немає. Вони, як не банально сказано, але є джерелом не лише натхнення, яке передається читачеві з кожним поетичним рядком щедро і сповна. Вони сповнені енергії людини,

що прагне і звикла частіше ділитися й віддавати, ніж купатися і копатися у власних переживаннях і почуттях.

«Скупими» але точними рядками кожне слово породжує бажання замислитись. Поетеса справді дивує... Хоча водночас вся поезія пані Валентини наповнена не лише почуттями, але й глибокими і талановитими роздумами про головне в людському бутті. Вона – мудра. Мене вразила навіть назва однієї зі збірок: «Пам'ять місць». Адже одразу після того, як поринула у світ поезії, ця назва спонукала на роздуми про те, що така субстанція в людській свідомості – явище,

над існуванням якого мало хто й задумується.

А у цій збірці – сторінка за сторінкою – і постає питання відповідальності за долю Землі. Тобто громадянська позиція авторки щодо цієї вічної проблеми висловлена поетичною мовою. Тож не зачитувати те, що підкреслить мої думки, – неможливо. Почну з вірша «Пам'ять місця», яким і відкривається цей цикл:

*Лишилось тільки місце,
Де в старім садку стояла хата.
Тут в Митра Радчука були
жорна –*

*Із мамою приносили зерно
На хліб молоти.*

В якій краї його дітей віднесло?

Чи хтось одумається коли

І кинеться мене шукати,

Туди прийшовши, де жила

раніи,

І подумки питає: «Де ти?»

Якими запам'ятає нас Земля?

Дітей нікчемних,

Що на розтерзанні матір

віддають?

Або:

А найменша комашка

Тут-як-тут з-під сухого листка,

*Щоб віч-на-віч поговорити
з Ярилом.*

*Велич у тому, щоб розмовляти
з усіма*

Нарівні?

А у збірці «Ріка на ім'я Здивування», присвяченій світлій пам'яті мами – Марії Йосипівни Павленко, зачепилася за таке:

*Кольсь, іще в дитинстві,
Так конче захотілося мені
Вхопитись за коромисло веселки.*

До неї бігла, а вона – втекла.

*А, може, та веселка – у мені
самій,*

*Щоб дивувати помарнілий
світ,*

*Якого лиш жажіттям
дивували?*

Отака скромна власна характеристика місці цієї жінки, поетеси і нині вже правозахисниці з селища Кропивна, що на Вінниччині. Вона не може не писати, бо має поетичну душу, проте левову частину свого життя присвятила праці на педагогічній та журналістській ниві.

Тож певна, що її збірки-метелики розлетілися, мов учні, яких вона виховала, – до шанувальників її талановитого журналістського слова... Розлетілися по всіх світах, мов сплав, який став екстремальним видом психологічного розвантаження інтелектуалів, що прагнуть бути не лише фізично здоровими, але й очищеними росю теплих і веселкових слів... «Ріка на ім'я Здивування».

Валентина Павленко

Ріка на ім'я
Здивування

У КИЄВІ ВРУЧИЛИ ПРЕМІЮ ПЕТРА ТРОНЬКА

У конференц-залі Інституту історії України НАНУ відбулося засідання правління Національної спілки краєзнавців України.

Євген БУКЕТ

На ньому були присутні керівники більшості обласних організацій Спілки, низка відомих краєзнавців, вчені, громадські діячі тощо. Роботу заходу вів голова НСКУ, член-кореспондент НАН України Олександр Реєнт.

Ключовою подією засідання стало традиційне в липневі дні – урочисте вручення Премії імені академіка Петра Тронька. Цьогорічними лауреатами нагородили: президент Національної академії педагогічних наук України, академік НАН України Василь Григорович Кремень, ректор Харківського національного

го руху, дослідникам історії та культури рідного краю.

На правлінні було затверджено план заходів НСКУ на 2018 рік. До нього, зокрема, увійшли: нарада представників університетів з питань викладання курсу «Основи краєзнавства» у вищих навчальних закладах України; наукові семінари і дискусії «Краєзнавчий сегмент у сучасній акаде-

Республіка: осмислення історичних уроків» (до 100-річчя ЗУНР); круглий стіл «Етапи становлення та розвитку Центру краєзнавства імені академіка П. Т. Тронька Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна (до 10-річчя Центру краєзнавства), відзначення 10-річчя надання статусу «національної» Спілки краєзнавців, вручення краєзнавчих премій тощо.

Також члени правління Спілки ухвалили рішення спільно з Національною історичною бібліотекою України видати бібліографічний покажчик журналу «Краєзнавство» – з нагоди його 90-ліття; провести в областях ювілейні заходи, зокрема, тематичні круглі столи. З ініціативи Харківської обласної організації НСКУ заплановано видання буклету про головний краєзнавчий журнал.

Було висловлено подяку заступнику голови Спілки, ректору ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький ДПУ імені Г.Сковороди», академіку НАПН України В. Коцуру – за сприяння у виданні праці «Національна спілка краєзнавців України в інформаційному просторі. До 90-річчя журналу «Краєзнавство». У цьому ж університеті у жовтні 2017 року заплановано провести наукові читання «Журнал «Краєзнавство» як соціокультурний феномен ХХ–ХХІ ст.»

Фото Олексія ЛУПАНДИНА

університету імені В. Н. Каразіна, академік НАН України Віль Савбанович Бакіров, ректор Київського національного університету імені Тараса Шевченка, академік НАН України Леонід Васильович Губерський, завідувач кафедри педагогіки імені Богдана Ступарика Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника Тетяна Костянтинівна Завгородня і декан історичного факультету Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки Анатолій Георгійович Шваб.

У своїх виступах лауреати премії наголосили на особливій важливості для них отримання такої високої відзнаки, позитивно оцінили діяльність Спілки на ниві розвитку краєзнавства та вказали на необхідність збереження традиції вшанування пам'яті Героя України, академіка Петра Тимофійовича Тронька. Окрім того, голова НСКУ О. Реєнт вручив спілчанським відзнакам кільком активістам краєзнавчо-

З нагоди 80-ої річниці від дня народження дисидента і правозахисника Івана Геля – у Львові відкрили та освятили меморіальну таблицю на пам'ять про нього.

Цю вишукану бронзову дошку встановили з ініціативи рідних Івана Геля на фасаді будинку по вул. Кастильєва, 16, де він разом з дружиною мешкав приблизно 20 останніх років свого життя. А вшанувати славетного шістдесятника прийшли представники міської і обласної влади, його рідні та друзі, колеги, представники духовенства та небайдужі містяни.

Іван Гель (1937–2011) – громадський діяч, учасник українського визвольного руху, політв'язень радянських тюрем і концтаборів (1965–1968, 1972–1987), правозахисник, публіцист, історик, спів-

Іван Гель, 2010 рік

БУДІВНИЧИЙ УКРАЇНСЬКОЇ НЕЗАЛЕЖНОСТІ

Іван Гель і В'ячеслав Чорновіл під час мітингу

засновник Української ініціативної групи за звільнення в'язнів сумління (1987).

Один із термінів покарання він відбував у так званому «таборі інтелектуалів» – в мордовському селищі Явас, разом з іншими відомими дисидентами – Мустафою Джемілевим. Був одним із найактивніших видавців і розповсюджувачів самвидаву. Після виходу на волю, як глибоко віруюча людина, всі сили спрямував на легалізацію каткомбної Української греко-католицької церкви. Став головою Комітету захисту УГКЦ (1987) і редактором його друкованого органу «Християнський голос». Зусилля борця за незалежність України не були марними і завершилися виходом УГКЦ з підпілля у 1989 році.

Згодом Іван Гель обійняв посаду заступника голови Львівської обласної ради (1990–1994), був головою Львівської обласної комісії з відновлення прав реабілітованих (1994–2002). Однак державні посади ніколи не привабували Івана Геля, він більше уваги приділяв роботі з молодим поколінням, читав спецкурс з історії визвольного руху другої половини ХХ століття у Львівському університеті. Нагороджений орденами князя Ярослава Мудрого V ступеня (2002), IV ступеня (2006).

Слід зазначити, що, на противагу більшості діячів національно-патріотичного руху, котрі перебували у стані ейфорії після набуття Україною незалежності, Іван Гель передбачав, із якими труднощами неминуче зіткнеться наша держава на шляху до самоутвердження. «Чи зможе стати успішною Україна як незалежна держава – великою мірою залежить від того, чи вдасться їй залагодити розбіжності у своїх кордонах. Адже між східними і західними регіонами цієї республіки існують географічні, етнічні, релігійні та культурні лінії розлому, – пророко говорив він у переддень незалежності й наголошував: Східна та Західна Україна – це немов дві ноги однієї людини. Якщо відтяти одну, вона стане інвалідом».

Іван Гель був прямим антиподом деяким нинішнім «єврооптимістам», котрі сьогодні задля швидкої інтеграції України в Європу ладні спекатися Донбасу, а на дачу ще й Криму. Відтак за життя Гель закликав галичан приймати у своїх родинах і східняків, і кримчан, бо був переконаний, що процес не «казенної», а еволюційної українізації Сходу неминучий.

Ігор ГАЛУЩАК,
Львів

Волонтери ліги ГО «Громада Полтавщини» відвідали бійців 92-ї ОМБр під Мар'інкою і передали їм добірки газет «Культура і життя», «Кримська світлиця», «Українське слово» та понад десяток календарів «День без війни» про бійців добровольчого батальйону ОУН у складі ЗСУ, а також державні та бойові прапори.

Бійці та офіцери зустрічали нас душевно. Їм було дуже приємно, що про них дбає, їх шанує і підтримує український народ – свідомі громадяни України, патріоти.

Ми побачили, в яких умовах живуть і воюють наші захисники на передньому краї збройної боротьби за нашу свободу, за нашу державу, побачили ями на полі від вибухів 152-міліметрових набоїв, якими обстрілюють наші позиції сепаратисти і військові РФ. Ми дізналися, що навіть 9 травня вранці ці предствники «Русского мира» обстріляли позиції ЗСУ. Який «мир» – такі і його привітання.

Ми привезли хоругву нашої громадської спілки із текстом гімну волонтерів «Громади Полтавщини», щоб показати їй бійцям, і проспівали перший куплет. Бійці були вражені текстом та мелодією.

Ми переконалися, що настрої наших захисників бойовий, що в українській армії є справді високопрофесійні, інтелігентні, патріотичні і турботливі командири – **ТОЖ ЗАХИСТ НАШОЇ ДЕРЖАВИ В НАДІЙНИХ РУКАХ!**

Координаційна рада
ЛГО «Громада Полтавщини»

ЗАХИСТ УКРАЇНИ — В НАДІЙНИХ РУКАХ!

Смт Мар'інка Донецької обл., 11.05.2017. Бійці 92-ї ОМБр із виданнями ДП «Національне газетно-журнальне видавництво»

Дніпро, всеукраїнська акція «Патріотичні екскурсії Україною». Олексій Самохвалов, координатор акції

Тетяна Негрій, Дмитро Ломачук і Леся Самійленко

Волонтери ГС «ЛГО «Громада Полтавщини» із хоругвою своєї ГО та словами гімну волонтерів

P.S. Також до вашої уваги світлини з інших волонтерських акцій, спрямованих на популяризацію нашої газети.

Євген «Іжак» Романенко (гурт «TaRuta») ставить автограф на газеті

Волонтери із бійцями

КУЛЬТУРА І ЖИТТЯ

№ 30 (4757), 28 липня 2017 р.

Виходить із 7 жовтня 1923 року.

Свідчення про реєстрацію КВ № 1026 від 26.10.1994 р.

Засновники: Міністерство культури України, Український комітет профспілки працівників культури, редакція газети

Головний редактор: Євген БУКЕТ

Адреса редакції: 03040, м. Київ, вул. Васильківська, 1
Тел.: +38 (044) 498-23-62, cultandlife@gmail.com

Видавець: Національне газетно-журнальне видавництво

Генеральний директор: Андрій ЩЕКУН

Адреса видавництва: 03040, м. Київ, вул. Васильківська, 1
Тел.: +38 (044) 498-23-65

Дизайн та верстка: Сергій ЗАДВОРНИЙ

Поліграфічний комбінат: ТОВ «Типографія "Від "А" до "Я"»
м. Київ, вул. Колекторна, 38/40. Тел.: (044) 563-18-04, 562-28-51

Розповсюдження і реклама:

Тел.: +38 (044) 498-23-64; +38 (097) 111-17-56

Публікуючи проблемні матеріали, редакція, окрім спеціально обумовлених випадків, подає лише авторський погляд. Вміст газети поширюється на умовах ліцензії СС ВУ 3.0, якщо інше не вказано стосовно конкретного матеріалу.

Передплатна ціна на 2017 р.:
3 місяці – 59,81 грн; 6 місяців – 138,54 грн.
Передплатний індекс: 60969
ISSN 2519-4429

Наклад 5 000

Ціна договірна

© СС ВУ «Культура і життя», 2017

